

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 30 (228) - joi 24 iulie 1958

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

CAUZA PĂCII - CAUZA ÎNTREGII OMENIRI

Crimă împotriva păcii

Statele Unite și Marea Britanie sînt pe cale să săvîrșescă premeditat cea mai mare crimă împotriva omenirii: crima împotriva păcii. Purînd, cu cinism, o mentalitate veche de colonizatori înfrînți, cele două state imperialiste caută să păstreze prin forță, pentru ele, bogățiile — petrolul mai ales, — ale Orientului Mijlociu, zvrîlind mizeria războiului și dezastrul peste țările arabe. După Liban, Iordania atrage acum curasatele și avioanele americane și engleze. În plină Mediterană, așadar, un nesăbuit act de violență care trebuie

oprit cu orice preț pentru că desăvîrșirea lui ar putea pune foc lumii. În vreme ce Congresul de la Stockholm leagă gîndurile cele mai luminoase pentru fericirea omenirii, pe Mediterana răsăriteană cad umbrele întunecate ale războiului ce se unelteste de către S.U.A. și Marea Britanie. În drăzneala agresivității însăși se uneste cu sfidarea aruncată de cele două guverne Congresului Mondial al Păcii care reprezintă cea mai înaltă manifestare de superioritate morală internațională.

Se știe că în albastru ale mediteraneene, între Cipru și coasta răsă-

riteană, foiesc, mai mult ca oriunde, rechiziții. Au vrut anglo-americanii să nu-și lase singuri să amenințe singurătatea apelor. Și pe ape și în aer au vrut să le imite exemplul. Numai că făcîndu-le lor i se împotrivesc astăzi lumea întreagă. Se vor ridica legitimele riposte ale popoarelor arabe conștiente astăzi de drepturile lor la libertate, se vor ridica să le apere toate popoarele iubitoare de pace. E timpul ca agresorii să înțeleagă și să nu săvîrșescă cea mai mare crimă: crima împotriva păcii.

Ion Marin Sadoveanu

EUGENIA BICIOLA

„Pace”

Frumos e Orientul...

Frumos e Orientul! O minune-ii Se risipesc culorile luminii pe minaretul alb al semilunei din care cîntă leneși muzicini.

Aici se simt acasă trandafirii cu roua și cu soarele pe buze, — iar peștii beți de slava strălucirii cu gingășii se-aleargă prin havuzi.

Sub umbra lată-a plantelor palmate calzi se plimbă, cu hanter de aur. — Al noptii cer suflat cu nesențiale și parcă o manta de rege marie.

Aici și piatra mai bogat scintie și clipele-și mai dulci și mai încete. Un lin parfum minat de alizee ti se incurcă-n barbă și în plete.

Cadinele, în mini cu-o portocală, te-nțîmpină cu-o iarnică plăcere. Ah! Orientul e o moștenală și-un soron profund ca după somnifere

Bălgăniindu-ți pe obline pistolul te simți stăpîn pe frumusețea vie cînd regii te primesc cu protocolul altor veacuri de slăvigărie.

Arabii regi îți știu, subtili, temeiul și țara și-o servesc ca pe o fructă căci gîlgie sub trandafirii țifeiul și sub havuz, petrolul în conductă

Îți face plecăciuni orientale ploconitoare țara. Și cîmintii calți golese în geanta dumitale sudorii, bancnotele, arginții.

Și totul merge bine, ca pe ață, spinarea s-a deprins a sta curbată, jobenul cu finuta lui semetă se fudulește.

Totusi, iată, iată

din toropeală s-a trezit Suezul și se trezește, lumina! Libanul și țarași spada își rostiește crezul și fruntea-și saltă vrednică tulpanul

În haine albe, de zăpădat parcă, — pe-aci unde zăpada-n veci nu vine — ca dinamita țara se descarcă sub semnul urii, capital, spre tine.

Nu doarme Orientul. Cum să doarmă cînd foamea-i fură somnul și-i furnică. Și ce frumos stă mina lui pe armă iar fruntea-i neagră ahl cum se ridică.

Căci ridicat marel, pe baricadă e-n Orient avînt și frumusețe. — ca-n viitor mai timpede să-și vadă înaltă, viitoare-i frumusețe.

Te înspăimîntă și îți privești dolarii prin siță, ca în ceasuri de beție. Cine te-a pus să treci peste fruntarii precum pirății mării, la hotie?

Pe ceruri luna e hanter. Și poate că stelele vrăjite de lucrare sînt tîndărie-a soare de granato ce vor traha-ți aspră s-o doboare.

Căci se ridică aspru Orientul nu într-o țară, ci în zeci de țări și-o trup își scapără precum curentul electric. Hăitînd din zări în zări,

zadarnic versă curvintal tău narcotic cu viclesag bătrîn și cu mincunib-mai Orientul noamăi țărîm exotic, ci e lăcșapal nohor furtunii.

Furtuna curată și-nținerișle purifică și mătură din drum trufia ta iscată tîlhărește... Din ea s-alege pulbere și scrum.

Al. Andrițoiu

CARAVANA MAMELOR

„Caravana” evocă un șir de cămille, beduini cu turburul și veșmintul alb, fata morgana... Caravana care ne străbate teritoriul n-are nici un atribut exotic. În locul cămillelor, un autobuz, — apoi, după defectarea lui pe drum, un camion; în locul beduinilor, douăzeci de femei fără vâl, din Anglia; în locul mirajului din pustiu, chipul radios al femeilor care le-au înțîmpinat prelungi cu căldură. În ce moment internațional a ajuns originalul convoi în republica noastră? În Sud, o agresiune războinică: invazia americană în Liban, intrarea trupelor engleze pe teritoriul iordanic în Nord, o ofensivă a păcii: Congresul de la Stockholm. Coincidență însăși e grăitoare. În aceste zile de încordare, de agravare a primejdiei războiului, a trecut peste

podul Prieteniei și a pus piciorul pe pămîntul liber al patriei noastre țara de pace a mamei din Anglia.

Cum s-a născut această poveste, dar nobilă inițiativă? La sesiunea Consiliului internațional al mamei, care a avut loc în martie an la Sofia, Dora Russel a anunțat decizia unui grup de femei engleze de a parcurge continentul din Apus spre Răsărit, cimentînd prin contact direct administrațiile de pace a femeilor de oriunde. Enthusiastele au plecat din Londra în luna mai, au călătorit prin acum Franța, Belgia, R.F.G., Elveția, Italia, Albania, Iugoslavia, Bulgaria, urmînd să pășească, după trecerea prin R.P.R., înspre Ungaria, Austria, Cehoslovacia, Polonia și Uniunea Sovietică...

Cine sînt femeile pornite în lunga lor peregrinare pe o mică bucată de câmp, de câmp, de câmp și săltele, și purtînd în palme, ca Danko, inima sa, de făcări, iubirea lor de om? „Nu sîntem femei de seamă”, spunea conducătoarea caravanei, „Sîntem simple femei, de orice și profesii deosebite, care am activat în Anglia împotriva războiului, împotriva fabricării armelor nucleare”. Sînt profesoare și jurnaliste, informare și operatoare de film, magistre și gospodine; decana lor de vîrstă, Jane Wyatt, — profesoară pensionară și suaker — are nici mai mult, nici mai puțin de 79 de ani, iar merina, funcționara irlandeză — Polly Pepp, 21! Jane Wyatt, bătrîna cu părul alb strîns sever în tîcșu, membră a Ligii Internaționale pentru pace și libertate, a participat, în ciuda anilor, la marșul păcii spre orașul Aldermaston, unde se află uzina de arme atomice, a stat pe ploaie sîvînt în fața fabricii, înfrîntînd și protestul împotriva morții. Iar Polly Pepp, ca să se angajeze pe acest itinerar al întîrșirii, a trebuit să-și dea demisia din slujba ei de moștenă funcționară.

Autobuzul cu pancarte anti-războinice a rulat pe șoselele Europene, pe drumurile unor albiștări terurale sau răsărit și boacăna soldății. Femei sîm-

Arta și realitatea

„Privire asupra concepțiilor estetice contemporane”, Cerniseoski scoate că „un artist autentic își bizuie întotdeauna operele numai pe idei actuale”. „Arta și realitatea din punct de vedere estetic” te atrage nu numai prin

originalitatea concepțiilor, dar și prin puterul estetic al unei epoci istorice și al unei lupte concrete, pe care aceste concepții le dețin. Filozoful analizează idei a căror existență este milenară. De la Stagiril invocă problema corelației dintre artă și realitate, a fost dezbătută în fel și chip. Într-o astfel de problemă fundamentală pentru înțelegerea procesului intim al creației artistice, dar purtînd pe ea poezia unei imense cantități de timp, Cerniseoski introduce suflul autentic al epocii lui într-o viziune îndrăzneată, revoluționară.

Pentru a demonstra caracterul inovator în estetică al ideilor democrat-revoluționare, fără îndoaială că nimic nu putea fi mai nimerit decît respingerea polemică a ideilor „Esteticii” lui Hegel, Cerniseoski nu anulează în întregime estetica hegeliană. El e conștient de faptul că în „Estetica” lui Hegel există momente valoroase, care pot constitui argumente ale unei construcții estetice materialiste. Astfel, pentru Hegel frumoșii nu poate fi recunoscut decît domni, că nu se mai poate tolera. De pozitive noastre cu bombe H și bombe A, cu bombe tactice și cu bombe strategice, cu bombe curate și cu bombe murdare, îi lasă rece pe sărtatic. Splendida noastră aviație care

Eugen Barbu

Ion Vițner

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

GLASUL RAȚIUNII

Veni dintr-un timp în care, citind scrisul nostru de astăzi, oamenii vor zîmbi și nu vor înțelege de ce trebuie să plădăm pentru apărarea păcii, de ce trebuia să luptăm pentru pace, de ce se organizau mișcări pentru pace. Vor zîmbi și nu vor înțelege, cum nu vor înțelege dacă vor afla că plădăm pentru aerul necesar respirației, pînă necesară hranei, camera necesară odihnei. Și tu că veni un astfel de timp și nu mă rușinez de fel gîndindu-mă că oamenii de atunci nu te vor înțelege. Noi înțelegem, cînd pacea va fi un bun al tuturor, ca aerul pe care-l respirăm, noi, cei de azi, ne vom fi făcut datorii. Deocamdată aerul acesea nu-l au toți, deși ar trebui să fie un drept sacru al fiecăruia. Cîntă vreme mai sînt mișcări înfrîntate care se mai gîndesc la război, pacea nu este în siguranță. Cu atît mai mult este în siguranță țări și mări, vin armate de la un capăt al pămîntului pentru ca să invadeze o țară de la celălalt capăt al pămîntului. Privesc harta și simt că logica a devenit, pentru unii, un preț de șters pe oțetele. Ce caută armata americană în Liban? Dar unde nu este logică, trebuie să fie altceva. Aici sînt înțeleșele unui pumn de afaceriști nesă-țioși cărora nu le intră cu nici un chip în cap ideea că un popor nu poate fi tratat ca o slugă. Ce-1 în-

teresează pe afaceriștii americani pe petrol libanez? Pe ei îi interesează că petrolul este, de fapt, al alinației? Pe ei îi interesează tot petrolul. Ce-1 interesează că vor muri oameni, printre care și țîneri americani? Pe ei îl interesează tot

Mihu Dragomir

Veronica Porumbacu

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

Ce ne facem, domnilor?

Făcînd socoteala, scumpii noștri domni, stăm prost! Foarte prost! De la o vreme ne tot facem bagajele. Ce le-o fi apucat pe bietele „popoare înapoiate”, de nu sînt în Europa, cum o știe fiecare, ne-am cam căzărînit, s-a dus dracul petrolului, dividendele în lire sterline și în dolari le-a luat apa simbetii. Unde-i frumoasa Indii, unde-i imensa Chină despre care un desțert spusă că e un fel de elefant a căruia întreținere duce la ruina sigură? Din Maroc a trebuit s-o ștergem

și nu s-ar putea zice că în Algeria o să mai putem intrîrșia mult. Mai făcăm un dever la Suez, dar și de acolo a trebuit să ne luăm tălpășița și să ne ducem acasă. Asta n-ar fi nimic, dar a încercat să-și mîntînce palma și pe cei mai mici. Pe unde mai exista cile o sfîrșită și cu mangan, cu nical, cu aur, au fost poștii afară!

Prin lume bate un vînt de libertate, frumoșele noastre discursuri din Parlament despre misiunea noastră civilizatoare nu mai fac doi bani, mai curînd adormi copiii cu ele decît să convingi pe cineva. L-am luat pe Dumnezeu ca martor, am început să agîtam gogorița pericolului comunist, nu se mai

prinde. „Popoarele înapoiate” au început să criească, au ambrît mărunt, silabisesc din ce în ce mai des acest cuvînt curios: independență. Am început să fim înjurați în gura mare, ceea ce, trebuie să recunoaștem, navii noștri domni, că nu se mai poate tolera. De pozitive noastre cu bombe H și bombe A, cu bombe tactice și cu bombe strategice, cu bombe curate și cu bombe murdare, îi lasă rece pe sărtatic. Splendida noastră aviație care

Eugen Barbu

Ion Vițner

(Continuare în pag. 6)

(Continuare în pag. 6)

PROLOGUL

Scena reprezintă un drum de țară. La marginea lui, în fund, se văd niște căruțe cu coviltre și cu cubere, la adăpostul unei sălci bătrîne și răscuțite. E noaptea. În fața căruțelor, un foc. În jurul focului sîd patru moși — doi mijlocii și doi vîrși, unul tînar, altul bătrîn. Mijlocii stau cu fața spre public, dincolo de foc, pe un trunchi străvechi. Bătrînul în dreapta, pe un bolovan, față în față cu tînarul, care șade pe pămînt.

La ridicarea cortinei, se aude tîlșingile cailor ce pasc prin apropiere, apoi răsună mai depărtat prin noaptea un nechezat.

PRIMUL MOT MIJLOCIU: (amîrșit și visător) Umbilă motul prăpădit pe țară... (îmîntînd strigătul moșilor)

TINARUL: Hai la cercuri de legat ciubară!

AL II-LEA MOT MIJLOCIU: (cîntărit) Murgul bate peatra cu copita... (resemnat)

BĂTRINUL: Lungu-i drumul și amărâ-i pita! Iar în miezul muntelui Arde ochiul dracului, — Aurul, aurul, Peste el bălaurul. Da' bălaurul mi-i om, Dacă-i om și cine-i domn... Cum să fie om, fîrtate, Cine mîncă din furate? Doage nu face, nu ară, Numai umple la hambară Și-n viață ni se-ncuibă Și se-mbuibă, și se-mbuibă!

PRIMUL MOT: Nemeșug, nemeșug, Ai ce te-aș mai pune-n jug... (Bocește o cucuveală)

BĂTRINUL: (făcînd semnul crucii) Ceasul nu-l curat, Satana Iacă și-a deschis dugheana: Vînde sînge de cocon, Inimă de fată mare, Și pe Iuda-i dă plocon... Doamne feri de arătare! Auziți cum coace vraja? Sst! Aduce dracul straja. (Întră două strîji)

PRIMA STRAJA: Bună seara, oameni de-omenie. **PRIMUL MOT:** D'apoi, frate, bună da' să fie **A II-A STRAJA:** Unde-ați fost și-ncătrău plecați? **AL II-LEA MOT:** Ia, umbilăm pe lume-nstrăinați Colindînd împărăția toată, Sîm pe loc ca verita-n roată. Roata merge, lumea se tot mișcă Bă-o sfîntul soare de morică! Numai noi ne coacem în necaz Și cum fu ieri așa rămase azi.

HOROAREA

Dramă istorică în 5 acte de MIHAI BENIUC

PRIMA STRAJA: Pesemne că așa ne este data. **BĂTRINUL:** Vine-al grăit, așa grăia și tata. **A II-A STRAJA:** Dar n-ar fi rău să fie-un pic mai bine. **PRIMUL MOT:** Te uiti, de parcă binele-i la mine. **AL II-LEA MOT:** Hei, binele-i la domni și la-mpăratur! De ei ne-or da, s-o bucura și satul, Sărmanul, opincarul, zdrentărosul. **BĂTRINUL:** Ca bietul cine cînd îi cade osul. **A II-A STRAJA:** Așa-i cînd omul nu știe să-și iee Și-asteaptă numai altii să-i tot dee! **PRIMA STRAJA:** Și zi așa! Da' atî lua chiar voi. **BĂTRINUL:** Ați mai scăpa de grijuri și nevoi. (mîrosînd parcă aerul) **A II-A STRAJA:** Ortae, nu-i pe-aci miros de feară? (îmîntîndu-l, cu înțeleș): Avem și noi destule pe la țară. Căci grofu-i grof și-n munte și la șes. Nici nouă tare rău nu ne-ar părea. **PRIMUL MOT:** De n-ar fi iobăgia tot mai grea. (taînlic) **A II-A STRAJA:** Am auzit că este, măi fîrtate, Un mot ce caută după dreptate. **PRIMA STRAJA:** Nicola Ursu-i zice, din Albac, Holoangăr, om de-al voștru și sîrac, Dar învîtat; a fost și la-mpăratur. **BĂTRINUL:** Barem pe-aci așa vorbește satul. **PRIMUL MOT:** Cunoașteți-l? **PRIMA STRAJA:** Ferească sfîntul soare! **BĂTRINUL:** Brrrr! S-a făcut răcoare. **AL II-LEA MOT:** De ei nu știm nimic. **PRIMA STRAJA:** Poate-i mincună! **A II-A STRAJA:** Noaptea bună. (Pleacă)

TINARUL: Umbilă să ne prîndă cu cuvîntul. **BĂTRINUL:** Nu prînde bivulul în coarne vîntul. **PRIMUL MOT:** Cine să știe? Și ei sînt iobagi, Dar dacă nu știu, faci și tu te bag! **AL II-LEA MOT:** Hai să dormim că uite gănușă De după deal a răsărit acua.

(Se aciuiează, culcîndu-se în jurul focului, care se stînge încet. Răsare luna, ultimul pătrar, și aruncă lumina pe drum. Din direcția opusă căruțelor vine Horia. La marginea drumului, cu desaga pe umăr și cu tolgă în mîna. Se oprește și privește peste public).

BORIA: **AL II-LEA MOT:** All drumuri, drumuri, drumuri fără capăt,

Mult oare vă mai bat eu pină scapăt? Hîrtoape, cohorișii și sușuri, Știu fiecare lufă de pe Crișuri: De mult în sate, cîinii un mă latră, Imi face loc orice rumîn la vatră, Dar din Cimpeni pină-n Viena nu-i Om să se simtă mai al nimănu! Ca mine! Umbiu, umbiu, umbiu.

Și numai cu amar pieptul mi-i umplu. Amărâ-i frunza-n care zice de jale, Amar e mărul pădurei din cale, Amărâ-i pila ce mi-o dă sobagul, Amar doinește Arișul, dragul, Și Dunărea cea tulbure-i amară. Ducînd minia ei din țară-n țară, Duceala vieții-i stînsă pe la curți Domneșii, și se lopește-n burți Impinsă de lăboacele grășune. Hei! dare-er ceru-n lume o minune! Dar ceru-i mut și-nchis ca o-nchi-soare, Iar soarele nu pentru noi răsare. Sărăcut n-are-n viață nici un drept Decît să-i bată inima în piept. Să-i bată? Pentru ce să-i bată atita? Mal bine-ar bate-odată el cu bita La porțile castelelor goșete! Deschide! Timpu-i să te scoțesti!

(Se așează obosit pe un pietrol)

Zădarnic. Nu-l nici o nădejde-n lume. Jucăm ca o găoace printre spume Pe valurile-n volburii și-n virteje, Ne vinzolim ca peștii prinși în mreje, Și nu-înțelegem, cum e cu puțință Ait amar, atita suferință. Doar e pămînt, e ploaie și e soare, Și omu-i om, și doar o viață are! De ce trîgînd cu nasul prin pămînt Să moară unii fără de cuvînt În timp ce alții-i calcă pe spinare Zărobindu-i fără milă și-ndurare? Așa e dat? De cine? Pină cînd? Și drumul meu sfîrșește-ntr-un mormînt.

Nepoții după mine au să vîndă Pe-aceiași drum de pulbere și tîm, În inimă cu-aceiași trist opait, Pe umeri cu-aceiași goale straiți, Cu-aceiași rîni ce sîngeră-n opincă, Pîlîngînd la-aceiași doine din tîlîncă. Ah! moșii mei, cu ce mă-nțore la voi? Piteal visînd, plîngînd vin înapoi. De patru ori la împîrat am fost.

Dar și la dumnezeu e fără rost! (Se scoală)

De n-om găsi aici în piept țările, Vom rămînea de-a pururi în robie. Am adunat ceva hîrtoage scrise, Semnele de-mpăratur, pare-mi-se, Dar împărății astăzi scriu, apol, Ștergînd ce-au scris, trag vorbele-napoi.

Ait ai cit norodul cuerește Și ține-apoi în mină vitejește!

(Se uită la cei ce dorm lingă foc)

Ai mei mai dorm. E timpul să se scoale. Nu-au fost de mult pe-aci prin muntii răscoale! Sculați-vă, voi codriilor bătrîn, Voi crengilor, vă faceți toate mîni, Voi trunzelor, schimbați-vă-n topoare, Arzînd cu buze de oțel în soare! Bătrîne Cris, gătește-le de numă, Cănește-n roșu unda ta căruntă, Crișane, Cloșco, timpul a sosit, S-a rumenit a ziuă-n răsărit!

(Pleacă. Moșii se trezesc speriați, înțîi bătrînul, apoi ceilalți și se uită unii la alții. Se face ziuă.)

BĂTRINUL: Greu noaptea fu, măi frații mei. Visal Un om, ori poate c-a fost arătare, Cu haină mohorîtă și călare, Și-a zis: Urmează-mă! De nu, te tall! Eu am visat pe coadă coasa dreaptă. Mai știe dumnezeu ce ne așteaptă! Te uită, urmă proaspăt pe drum. Se duse unul către muntii amari. Vedeti-i? E de-al nostru. E al nostru!

BĂTRINUL: Stai, Horee, stai și țîlceue-n rostul! Nu mai pleacă la țară. Hai la munte! Inhamă caii. Vezi? Zărite sînt crunte.

PRIMUL MOT: Hai, moșule, și s-o luăm la coastă. Avui și eu un vis, poate-i noroc, Anume, se făcuse mare foc Sus, tocmai la Biharia pe creastă!

(Fug toți după cai; se aude foarte aproape un nechezat de cal).

(Cortina)

MIRCEA BOGDAN „Horia”

ALCHIMIȘTII DE LA BARIERA CIMPINEI

Cu ocazia acestui număr se revizuieste, în această perioadă a istoriei, magiile fricii și chimiei se învâneau în odăile mîinii, transformate în laboratoare primitive, printre rețete și eprubete, căutînd cu înfrigurare secretul pietrei filozofale, respectiv transmutația metalelor. Se temeau și de umbra lor, deoarece erau considerați, în mentalitatea oficială, drept „vrăjitori”, iar unii au ispășit chiar pe rug, sau în temnițe muced, dorința de a smulge naturii taina supremă: disocierea și reasocierea particulelor moleculare ale metalelor ordinare, spre a le preface în aur.

Iarște că, alături de oamenii de știință cinstiți, se erigau în alchimisti și o seamă de satelani, care escrocau mulți naivi, fluturîndu-le înaintea ochilor mirajul aurului sintetic. Face de asemenea neîndoios că s-au găsit destui albiști după o îmbogățire rapidă prin aur pierd de-a gata — metal care avea puterea magică de a preface plumbul în aur, încrederea în general și mici mesetari și înfruntări ai vicii publice, venerați de mulți și primii cu onoruri la curtea imperială.

Cu privire la această epocă, înconjurat francez Jean Reyraud a scris într-unul din tratatele sale că a fost „un torent care descindea din cele de sus” și că „partea cea mai acoperită a marior aventurieri s-a născut cu violență spre cucerirea aurului, după cum mai târziu s-a arlatat spre cucerirea Americii”. Alchimistii de secol al șaselea, desigur, scopul. Unii doctori. Făcuseră au închinat ochii săi și vizi înfrînt visul: fabricarea aurului. Cu toate acestea, cercetările făcute de ei le datorăm descoperirea acizilor sulfurici, nitric și clorhidric, amoniacului, alcalinelor și eterului — o uriașă moștenire științifică lăsată omenirii de către precursorii chimiei moderne în definitiv, Avicenna și Averroes. Paracelsus și Bacon, în parte din piezau alchimisti celebri, care ar alina chimiei servicii înalțabile și ar împăna știința cu ceva trepte mai sus.

Socotem că, în epoca apăsătoare,

transporte de urgență, într-o ează de sănătate, pe omul cu doaga sărită și l-ai fi compăunim din inimă. „Sărmanu l... Ah, ascuți dozi! Prelegeri savante despre aceste subiecte, întregite cu termeni științifici, ba, mai mult, se chiar parte la demonstrații convingătoare, ce te lasă cu gura cascata. Cine dintre noi nu cunoaștea „aragazul”? Ni-l aduce distribuția la primul apel telefonic, cînd ni se termina vechia butelă. Dar cîmii unim cînd ați cite produse industriale se pot extrage din acest bun găz de sondă. Să exemplificăm: din aragaz se extrage butadiena, iar din această se obține etilena cu servetele la fabricarea alcoolului etilic și metilic; amoniac de etilena care este pînă în zilele noastre plasticul ideal, conductorul durabil și extrem de practic.

Dacă nu v-ați pînă cîmii, pot continua exemplificările. Din același gaz de etilena se extrage un autotransport mineral pentru timp de vară, care ține pe motorule de înșel și le scoală de stornu înșel. Apoi o lina minime „termosta”, care ține înșel înșel înșel, de la cele de noi termoregulator chimic Pompaș Teodoru-mă arlată, cu orgolul, o sticlă pînă cu un lichid galben. „Aici se alina termosta”. „Aici se vorbesc despre o lina”. — am lăsat cu o lina. „Aici” — mi-a precizat înșel chimist. După o precizare înșel chimist, acest lichid de vîră lina, dar sticlă rezultate din aceste lina vor avea o durabilitate de trei de ani și unim, după unele perfecționări, pînă înșel de șapte de ani. „Aici, aslată, o lina înșel a cîmii, un cînd de lina cu va mai ține un an sau doi, cî o vizi sticlă, după care va fi lina, prin testare, repetată și stîrșopă. Din același gaz de etilena se extrage deșeură pentru spălat (azi combinate din gazele animale), ambalajul, la gîștăre chimic (lina) și ambalaj, solvent pentru materii plastice, etc. etc. Din același gaz aragaz se mai extrage etilbenzenul care produce stîrșopă, polimer și polimerizant — materii prime pentru cauciuc și cele mai moderne lina de țesături nylon,

rele de chimisti, ingineri, laboranți și operatori.

— Sîntei curva și în posesia unei baghete magice? — Am riscat o întrebare cu lina. Răspunsul m-a uluit. Doctorul Debie mi-a confirmat, zîmbind cu îngăduință și, poate, cu un pic de ironie.

— Am într-adevăr o baghetă. Nu știu dacă-i magică, dar ceea ce știu precis este că dirizez cu ea orchestra înarmonizată amatori din Ploști, ai cărei conductor muzical sint de la înșelare.

— Știnta se împacă deci cu muzica?

— De ce nu? Intocmai ca poezia cu matematica. De fapt — a confirmat dr. Debie, serios de asta dată — s-a depășit de mult, în știință, stadiul baghetei magice. A fost înlocuită cu experiențe practice, în laboratoare, precedate de o documentare tehnică minuțioasă și, finalmente, prin verificarea rezultatelor în stații-pilot. După aceste operații, întregul procedeu tehnologic este predat uzinelor de producție existente cî și celor aflate în construcție, care vor reproduce, pe scara industrială, experiențele noastre rezistive și vor transforma gazele de sondă în produse utile și lina.

Alături de „marile vrăjitori” Debie, Jelică și celești trei directori: inginerul Iordan Marcovici, doctorul Iuliu Butacu și dr. inginer Gh. Rădulescu. Cîm inginerul doctor Butacu conduce direcția chimicului — cea mai importantă ramură de cercetări din petrochimie — am stat cu ei mai mult de vorbă. Impresia mi s-a sărit din secție, dr. inginer Dumitru Curcăna mi-a mășinat prin laboratoare, secția și stații-pilot, explicații-mi amănunțite, cu ocazia produs, miracolele ce se desvîrșesc de la captarea gazelor de sondă și pînă la metamorfizarea lor în produse de consum. Directorul Butacu mi-a este nuntă un savant înșel de știință, călător și original și înșel, un om cu un aspectul erudit politic și social. Aspectul său, la prima vedere, n-are nimic deosebit. E mărunț, îmbrăcat modest, domol în gesturi și vorbe și își mășină privire după ochelari cu suțușe lina. L-ai putea lina mai

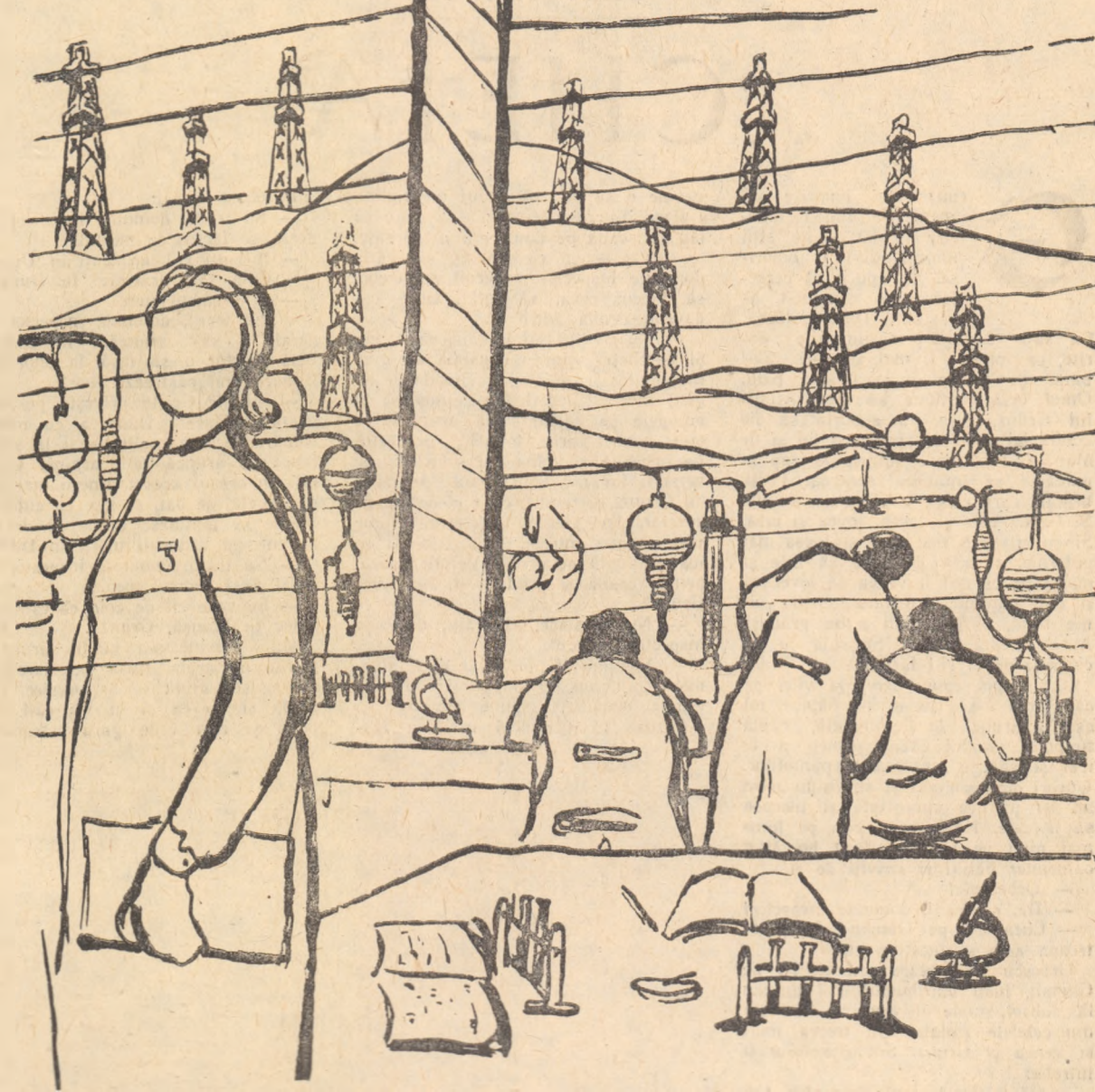
de alte întrebări. Să mă explic: în prezent se cheiluesc sute de mii de tone de cereale pentru fabricarea alcoolului. Scoaterea acestuia din gaze de sondă, va destina cerealele pentru o hrană mai îmbogățită, pentru bunuri de consum, furaje, etc. Petrochimia poate înlocui treptat inul și cînepa, oleaginoasele, rîșnile naturale, mătasea și lina, lenul și fierul, prin produse sintetice mai bune, mai durabile și mai ieftine decît cele naturale.

— Cu alte cuvinte produsele naturale vor deveni inutile?

— Nicicum! — a ris directorul Butacu, amuzat. Poate că m-am exprimat greșit. Produsele sintetice vor completa pe cele naturale, sporind considerabil produsele de consum. În felul acesta, petrochimia dă o dezmășire categorică afirmațiilor tendențioase ale adeptilor lui Malthus, care se vaită caragios că populația globului a crescut înșelămînt și că nu mai poate fi hrănit. Ei mai susțin că, în această situație, războaiele devin necesare și sacrificarea a zeci de milioane de vieți, o măsură indispensabilă pentru a scuti omenirea de foame și mizerie. Această teorie retrogradă, preluată tendențios de marșalul imperialist și războiului total — rece sau căld — de campionii bombei atomice și cu hidrogen, este spulberată și de petrochimie. Această știință și rezultatele la care a ajuns demonstrează că mijloacele de producție ale bunurilor de consum sint — practic — nelimitate și că tehnica este capabilă să îndestuleze cu toate cele necesare întreaga populație a lumii, chiar dacă ar fi de patru ori mai numeroasă decît cea din zilele noastre.

Al treilea director, inginerul Iordan Marcovici, mi-a zugrăvit un tablou impresionant al dezvoltării viitoare în petrochimia românească. Fabrici, uzine și combinate în Ardeal, Muntenia și Moldova — unele existente, altele în construcție — vor fructifica cercetările și experiențele petrochimicilor. „Viitorul este al petrochimiei!” — mi-a declarat cu convingere directorul Marcovici. „Țișul este inepuizabil în subsolul românesc, deși geologii n-au prospectat încă o pătrime din straturile subpămîntene, iar gazele de sondă constituie cea mai ieftină materie primă ce se poate imagina...”

Am vizitat apoi cîteva stații „micro-pilot”. Chimistiți au, neîndoios, o aplicație stranie, făcînd extrem de relativă noțiunea de „micro”. Întrucît aceste stații atîng înalțimi pînă la zece metri, în timp ce stațiile-pilot obișnuite sint de trei-patru ori mai înalte și-și apar ca adevărate uzine, cu mașini și aparate complicate. Am mai discutat cu chimisti și laboranți care reiau cu tenacitate, de zeci de ori, aceeași experiență și muncesc luni de zile, adesea din zori pînă seara și nu-și găsește odihna pînă ce nu soluționează problema. Este o muncă nobilă, constructivă, dar anouă. Vreți, poate, să cunoașteți numele unora dintre acești cercetători modesti, care fug de reclame? Iată cîteva: Rosita Charles, Valentina Boșianu, Georgeta Moldoveanu, dr. Cerchez, Constantin Năstase, inginer Scarlat Radu și inginer chimist Vladimir Maciașov... Fiecare este, în felul său, un sol de alchimist în cea mai înaltă accepție a noțiunii și contribuie, pe măsura puterilor, la progresul petrochimiei și la bunăstarea poporului nostru. Pînă azi, dintre conștinții mei întru meșugur literar, nu s-a ivit nici unul dorînd de a immortaliza, în opera sa, ca un Goethe al zilelor noastre, strădaniile acestor doctori Faust moderni, care au prefăcut umile gaze de sondă într-un adevărat corn al abundenței. Păcat! Beletristica s-ar putea îmbogăți cu lucrări valoroase, pasionante, care ar fi urmărite de milioane de cetățeni, dornici să cunoască epopeea științei și tehnicii moderne, cu nimic mai prejos decît epopeea nobilă, constructivă, dar anouă. Vreți, poate, să cunoașteți numele unor profesioniști și ca pelerinii literaturii noastre să-și sprijine cu încredere toașul de poarta alchimistiilor moderni, care își au sălașul în Ploști, aproape de bariera Cîmpinei.

alchimistiți au rămas o simplă amintire a trecutului. Îngropați în lezicane și tratate de chimie. M-am înșelat. Și încă rău de tot. Fiindcă am descoperit, spre marea mea nedumerire, o întregă echipă de alchimistiți în Ploști, la bariera Cîmpinei. Și, culmea! — își duc activitatea la lumina zilei, în văzul tuturor. Se adăpostesc într-un complex de clădiri falnice, care seamănă leit cu marile uzine, deși poartă o firmuță anonimă: „Petrochim”. Sint aproape trei sute, deși diplome de doctori, ingineri și chimisti și au înșel în mare măsură în laboratoare moderne, dotate cu aparate ingenioase, cu filtre, eprubete, sticle, flacoane, alambicuri și termometre de cele mai variate forme, dimensiuni și culori. Alchimistiții noștri filtrează și distilează, asociază și descompun elementele chimice ale gazelor din sonde și reziduurilor de țîșe, scoțînd din ele materie primă pentru o sumedenie de articole de consum: alcool, cauciuc, mase plastice, medicamente, mobilier, țesături (ce înlocuiesc perfect lina, mătasea și bambacul), sticlă, conducte metalice, materiale de construcție și un izolat ideal.

Dacă s-ar fi apropiat de dvs., cu douăzeci de ani în urmă, un înșel care ar fi pretins că e capabil să extragă toate aceste materii prime, semi și chiar fabricate finite din gaze de sondă, v-ați fi uitat în jur să descoperiți un agent al forței publice, care să

relon și perlon. Iată o altă sticlă e-un lichid portocaliu. În această sticlă se află, în embrion, ciorăni, mînușe, ochelari, bluzele de nylon. Tot din gaze de sondă se extrag glicerina sintetică, apa oxigenată, acetona, fenolul și o seamă de medicamente, iar din ciclohexan (cum se numește lichidul portocaliu) filtrele de nylon pe care le-am amintit.

Din aceleasi gaze de sondă se extrage polietena, care servește drept materie primă pentru izolatori de cabluri de înaltă frecvență, butoie, conducte și... flori artificiale. Un alt produs, polimerul de vinil, se preface în piele și talpa sintetică, superioare celor naturale. Adio, deci, vîșel, porc și viță. Nu vor mai fi jupuți! Putem renunța la „ambalajul” lor pigmentat! În vom confecționa din gaze, respectiv din... văzduh. Să mai amintesc un produs: vinilidenul. El înlocuiește cuprul și plumbul la fabricarea conductelor antioxidabile și anticorrosive, pinzelor pentru filtre, frîngîșilor și țesăturilor de mobilă (ce înlocuiesc inul și cînepa) precum și instalațiilor sanitare. Acestea din urmă sint atît de ușoare (deși mai rezistente decît cele metalice) încît un singur om va putea transporta fără efort conductele, cada, chiuvetele și celelalte accesorii dintr-o baie, ducîndu-le în brațe, deodată. Asta, trebuie să recunoașteți, e adevărată vrăjitorie... Încă o cifră — singura — după ce am terminat cu inepuizabilul și de termeni și denumiri: din gaze de sondă și reziduurile de țîșe se pot confecționa 700 articole industriale și de larg consum.

Marele mag al acestei armate de alchimisti este doctorul inginer Nicolae Debie, director general la „Petrochim”. Nu-i de fel „diabolic”, nici misterios ca vechii alchimisti. Este, dimpotrivă, un perfect om de lume, cult, amabil și spirital, care conduce cu pricepere și competență batalia

ușor drept dascăl de strană, decît ceea ce este în realitate: un om de știință cu o cultură solidă și cu o experiență demnă de învidiat.

— Petrochimia — mi-a demonstrat doctorul Butacu — va constitui în viitorul apropiat o importantă sursă de materii prime pentru industria țării și va contribui la sporirea considerabilă a multor bunuri de consum, practice și ieftine. Va contribui, astfel, la îndeplinirea dezideratului socialist: ridicarea neîncetată a nivelului de trai material și social al omeniei. Dar asta încă nu e totul.

Petrochimia va scuti economia națională de folosirea unei întregi serii de produse naturale, cărora li se vor pu-

Înainte de a ne despărți, doctorul N. C. Debie, directorul general al Institutului, m-a tratat c-un lichior parfumat, cu gust delicios.

— Știi ce ați băut?

— Chartreuză! — m-am hazardat eu, pozînd în „cunoșcător”.

— Aș! s-a distrat copios marel vraci al alchimistiilor ploșteni. E un alcool rafinat din butadienă, sau, mai prozaic, din aragaz...

Pentru a doua oară în aceeași zi, am fost k. o. și, cum s-ar spune în termeni sportivi, fără drept de revanșă.

Tudor Mihail
Ilustrații de IULIAN OLARIU

Mihu Vulcanescu: „Chipuri din Parting”.

JOS MÎINILE DE PE LIBAN! STRIGĂTUL TELEGRAMELOR

Pindim telegramele: strigăt, nu veste. Din lanțul robiei verigile scad. O, Harun al Rasid, calif din Bagdad, aceasta nu-ți este știuta poveste...

Toti cedrii Libanului sar în furtună, smulgînd rădăcinile lor din afund. În jurul cetăților biblice, crunt, nisipurii, s-adună... în s-a lungă, în s-adună...

Nici apa Iordanului nu mai e blînda țertare ce mintuie vechiul păcat. Tihari vin să fure pecuniu au furat

dar apa, flămînda, le cere osînda.

Cu focul se joacă nebunii, cu focul, deasupra întinșelor mări de țîșe. Explozia e gata sub ei să curețe locul, să curme tot jocul.

Secunde trec în tic-tac de rafale, istoria toată-ntr-un ceas o mășori: li frînge pe noi și vechii-agresori, li spulberă-n cale, își vede de cale...

Ștefan Iureș

AVERTISMENT

Noi n-am uitat. N-a fost odată ca niciodată... să uităm curînd Coreea-n două sfîrșitecătă și glasul singelui curgînd?

Ca și atunci, mîna mijîță întînde ghearele domol; ar vrea țarina umilită, și sclavi ar vrea scurmînd petrol.

Oricit de lungi, de-a lungul, anii-s nu-i vom uita vreedată-n cîntec nici pe Rusbech,

și nici pe Beloiannis, zvirîții pămîntului în plîntec.

Libanul liber să rămînă! e strigătul țării, viu. Feriți-vă de stripăt, pînă n-o să vă-nlîntuie-n puslu.

E strigăt viu, nu fraged murmur din talger smuls, aerian. Libanul liber nu e singur, Jos mîinile de pe Liban!

Nichita Stănescu

CEDRII LIBANULUI

Freamătă cedrii milenari ai Libanului — o sevă nouă și luminoasă le vibrează frunzișul.

Le luminează frunzișul freamătul adinc al răzvrătirilor drepte clorofila demnă a lupței și vîntul speranței.

Și văzduhul speranței îl întuneacă nouri corbilor negri venînd dinspre mare cu pliscuri ucigătoare și recl croncănînd nefast și lugubru.

Adumbrînd nefast și lugubru să nu se apropie corbil cu singeros să nu-și facă în cedrii Libanului.

În cedrii milenari ai Libanului treziți de vîntul speranței cub să-și aibă și cîntec să-nalțe doar pasărea cu pene de soare a libertății.

Arborii nu-i pot ajuta decît pe cei care-i iubesc și li apără.

Și omenii au rădăcini nevăzute dar nu mai puțin adînci în pămîntul în care se înalță și cresc odată cu arborii.

De aceea sint ceasuri cînd toate rădăcinile se regăsesc într-o înțînire ce le dăruie vigoare și sens.

De aceea este ceasul acum cînd cedrii somnorosi se trezesc cîte unul ca niște sentințele bălrine din colină în colină ca să fie alături de omenul culcuș de țăcere și pîndă și loc de veghe a cerului și a pămîntului să le fie celor care-i iubesc și li apără.

Alexandru Lungu

LIBAN

Vîntul sărat, minios de pe mare te-ncearcă, agîță sîniștru chipul tăios, de dușman. Vîntul se strîvește-ntr-o dîmă, amar — arsură de ierbi și pămînt coreean.

Nu te-nșenuec, nici nu te sperie, vîntul nu te supune, nu te supune.

Mîinile vor să-ți astîmpere-adînc în petrol, mîinile tale febrile și brune.

E o pădure de mîini care țîșe să-nvingă, nu-și flutură marea speranță în van, li sîntem alături. N-o să se-nplînte steagul voștru de moarte-n Liban!

Grigore Hagiu

LA POARTA VASTELOR ARABII

Astăzi nu mă-nclin spre foi deșarte: Cerul lumii s-a învînețit. Și aproape, chiar dacă departe, îmi lucește-n iriși un cutit.

Prin deșelul albelor mantale Din nisipurii arse, se aprînd Așteptări și vise orientale Altă cale vieții lor dorînd.

Cite arabescuri și algebre S-au născut sub frunțile de tuci! Astăzi trec cămilele funebre Spre trecături, din răscurci.

Singele mai curge. Dar și vreea Sieși de a-și fi stăpîni acur.

Libertatea lor, ca adierea Caravanii peste arsul drum.

Dar ca în gurguiul unei scabii Se adună umbre de yankel Către poarta vastelor Arabii Căutîndu-și chei.

Visul însă nu se mai întoarce. Singele vărsat rămîne viu. Poate din nisip își vor mai loare Răpitori, giugul de sicriu.

Va veni și din Liban mireasă. Cerul se va-nțînde, tot mai clar.

Muribundeii lumii are să-i iasă Din orbite visul tutelar.

Victor Kernbach

RĂDĂCINIILE

CAP. XXVIII

CHEIA

Grunz mai omorise oameni. Pe unii îi omorise în bătaie. Pe alții împunându-i în omorose. Se apucă să cerceteze un comunist răstărat. Omul tăcea. Ca să-i smulgă măturajăle dorite, ce putea fi mai simplu? Să-l bata. Și Grunz începea să-l bata. Omul însă continua să tacă. Atunci lui Grunz, care nu suportă să fie contrariat decît de superiorii lui și de Mamaia, i se urca singele la cap și parcă i se întuneca vederea. Porța brută care zăcea în el se dezlănțuia. Și Grunz urla și lovea, lovea și urla. Și cu cît urla mai tare și lovea mai puternic, cu atît îi venea să urle și mai tare, cu atît îi venea să lovească și mai puternic. Arestatul, chiar voicînd fiind, sfîrșea prin a se prăbuși. Atîta aștepta Grunz. Se suia cu picioarele pe el și-l făra.

Lum lupul caută beregeta vitei pe care vrea s-o sfîșie și s-o hăpăie, tot așa și Grunz, la fierbințea, căuta tîmplele omului căzut pentru a le izbi și sparge cu tocurile pantofilor. Uneori omul chinuit și strivit în acest fel își pierdea cunoștința și începea să horticăie. Nimic nu-l irita pe lume mai mult pe Grunz decît horticăind oamenilor bătăuți și striviți de el.

— Orbecule!
— Da, să trăiți, domnule inspector!
— Cheamă-l pe Găman! Luați o treapa asta și duceți-o jos!

Orbecu se repezea și-l chema pe Găman, luau muribundul și-l duceau la subsol, unde îl aruncau într-una din celulele izolate. Nu trecea mult și venea și Grunz. Subinspectorul îl întreba:

— Să trăiți, domnule inspector, imi permițeați să-l achiziționez?
— Nu, Orbecule, nu. Rezervă-mi mie plăcerea.
— Am înțeles, să trăiți, domnule inspector.

Grunz scotea pistolul și-l găurea omului capul. De obicei descărca toate gloanțele în capul unui om ca să se bucure la auzul pocnelor.

Morții erau urcați noaptea în mașină, duși și aruncați în fundul prăpastiilor de care munții din apropiere erau plini și pe unde nu ajungeau niciodată pașii omenești și nici măcar ochii omenești. Ce ascundeau în adâncurile lor prăpastiile era bine ascuns.

Despre omorurile pe care le făptuia Grunz trimitea la București rapoarte secrete Orbecu. Omorurile săvîrșite de Orbecu erau semnate confidențial Bucureștilor de către Landră și Pocal. Dosarul lui Grunz creștea cu fiecare omor pe care îl făptuia. Tot așa creștea și dosarul lui Orbecu. Bucureștii îl avea astfel la mîna pe toți slujbașii din bransă.

La primul omor pe care îl săvîrșise — era la Brăila subinspector și ucisese un tinăr muncitor de la ganturile navale, arestat sub învinuarea că ar fi comunist — nu simțise plăcere, ci frică. Era adevărat că frica i-o virise în oase nu numai omorul ci și inspectorul general Paleu.

— Ai omorît om, Grunz!
— Am omorît, să trăiți, domnule inspector general.
— De ce ai omorît om, Grunz?
— Să trăiți, domnule inspector general, chiar dumneavoastră mi-ați dat ordin!

— Esti nebun, Grunz. Ar trebui să te punem în cămașă de forță și să te trimitem la balamuc, Grunz. Ai înnebunit de-a binelea. Ai omorît om și încerci să-l acoperi crima cu un așa-zis ordin al superiorilor. Făci rău, Grunz. Făci foarte rău, Grunz.

Grunz rămăsese buimac. Tremurase. Ii clătăniseră dinții. Pe urmă primise un pic de curaj. Spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general, nu sint cîtuși de puțin nebun. Chiar dumneavoastră mi-ați dat ordin.
— Eu? Cînd îți-am dat eu ordin să omori om, Grunz?

— Aseară, să trăiți, domnule inspector general.
— Și cum suna ordinul meu, Grunz? Poli să-i aducă aminte?
— Da, să trăiți, domnule inspector general.

— Dacă îți aduci aminte, cîntă, Grunz. Adu-ți aminte și cîntă, Grunz! — Să trăiți, domnule inspector general, mi-ați ordonat: „Grunz, ia-l pe tinerelul acela de la santerele navale și lucrează-l!” Și dacă tace, Grunz, zîmțeste-l în bătaie! Și dacă după ce-l zîmțestești în bătaie continuă să tacă, bate-l pînă vorbește, Grunz! Bate-l pînă-l omori în bătaie, Grunz! — Ai mi-ați spus, să trăiți, domnule inspector general.

— Ai memorie bună, Grunz.
— Vă mulțumesc pentru apreciere, să trăiți, domnule inspector general.
— La spune, Grunz, mai departe cum a fost? Cîntă, Grunz, cîntă!

— Și eu v-am întrebat: „Și dacă tot nu vorbește, pînă cînd să-l bata, să trăiți, domnule inspector general?” — Bate-l pînă-l omori în bătaie, Grunz! — Este adevărat, Grunz. Dar eu ce poli să probezi dumneata că eu îți-am ordonat să-l omori pe tinerelul acela de la santerele navale? A omori un om în bătaie înseamnă a-l bate zdravăn, dar nu chiar a-l ucide, a-l lăsa fără suflare. Atîta lucru trebuie să faci, Grunz. Măcar atîta lucru!

— Eu așa am înțeles să procedez, cum am procedat, să trăiți, domnule inspector general. Însă acum cred că dumneavoastră nu mă puteți lăsa să intru la apă. Sînteți om de onoare, domnule inspector general. La caz de nevoie n-o să negați că mi-ați dat ordinul pe care mi l-ați dat.

— Desigur, Grunz, sint om de onoare. În ceea ce privește onoarea nu mă abat de la ea nici cît negru pîb unghie. Însă, băiete, la caz de

nevoie o să neg. A omori un om nu e fleg. E crimă, Grunz. Așa că o să las să cadă pe dumneata măgăreata.

— Ce faceți cu mortul, să trăiți, domnule inspector general! Ar trebui să facem ceva, să înfățurăm cadavrul. Proba adică.

— Cu mortul... Anuntam parchetul. Și parchetul vine și constată moartea individului, trimite după medicul legist, medicul legist face autopsia, la autopsie se constată că arestatul a fost omorît prin lovitură, parchetul ne întreabă pe mîna cui l-am dat pe arestat. Iar noi vom spune: pe mîna lui Grunz. Și Grunz, cit e el de subinspector, își pierde libertatea. Poate vrei să mă întrebi, Grunz, ce îi se mai întimplă pe urmă? Veți fi judecat pentru crimă și condamnat. Îți place, Grunz?

— Nu-mi place, să trăiți, domnule inspector general.
— Nici inte, Grunz. Dar dacă ai omorît om, nu se poate. Trebuie să infunzi oca. Așa spune legea.

Căzuse în genunchi înaintea inspec-

torului general Paleu. Ii sărutase picioarele și-l implorase:

— Iertați-mă, domnule inspector general, N-am să mă omor om. Cîte zile voi avea n-am să mă omor om. N-am să mă ating nici cu virful degetului de un om.

— N-ai să te atingi nici cu virful degetului de un arestat? Bine! Foarte bine, Grunz... Dar cum ai să-i scoți secretele din burta? Cu ce metode?

— Cu stăruință.
— Și pe urmă?
— Iar cu stăruință.

— Și n-ai să ajungi la nici un rezultat, Grunz! Și ai să fii dat afară, Grunz! Și țara e plină de gomeri, Grunz! Și o să ajungi măturător, Grunz! Bineînțeles, dacă ai să găsești pe undeva un loc vacant de măturător...

Grunz se și văzu îmbrăcat în zdrărește și măturînd cheul Dunării de pleavă și de bălegar. Ii veni să-i scuipe sufletul de greață.

— Iertați-mă, domnule inspector general. Dacă nu mă iertați, mă sinucid.

Inspectorul general Paleu i se pîrșe că mersese prea departe cu gluma. Zise:

— Ridică-te, Grunz! Am glumit, Grunz. Mai glumesc și eu cîteodată, Grunz!

Tinerelul se ridicase și-l întrebase pe inspectorul general:

— Atunci, să trăiți, domnule inspector general, învîțați-mă cum să mă ducur eu cu serviciul?

— Cum? Cum se descurcă și ceilalți, Grunz! Să bați, Grunz, să bați. Să și omori, Grunz. Dar să ai grijă să nu se afle. Dacă nu bați, dacă nu schingiuți, dacă nu omori om, Grunz, în bransa noastră nu prelușești nici cît o ceapă degerată, Grunz.

— Vă mulțumesc pentru lertare și vă mulțumesc pentru sfat, să trăiți domnule inspector general.

— N-ai pentru ce, Grunz.

Întrebare iarăși:
— Să trăiți, domnule inspector general, ce facem cu mortul?
— Îl luăm și-l aruncăm în Dunăre.
— Cum să-l aruncăm în Dunăre?
— Și-l băiești cum.

— Să trăiți, domnule inspector general, o să-l aruncăm în Dunăre. Însă mortul o să iasă la suprafață. Dunărea nu păstrează morți.

— Ei și? Ce te privește pe dumneata ce face Dunărea cu morții? Dunărea scoate mulți morți la suprafață și-i aruncă la margine. Oamenii din orașul acesta, tinerii mai ales, se îmbată, se bat, se taie cu cuțitele... Mereu se făptuiesc crime în oraș și mereu sint aruncați morți în Dunăre.

— Să trăiți, domnule inspector general, însă mortul meu...
— Se vede cît de colo că ești începător în bransă, Grunz...

Multă vreme s-a gîndit Grunz la lucrătorul acela tinăr pe care-l omorîse și-l aruncase în lîtură. I se părea și aievea și în vis că-l vede ochii și că-l vede gura frumoasă

după femei. Dar Mamaia? De ce-l îndemnează Mamaia s-o omore pe Iovca Silef? Nu cumva Mamaia avea interes să-l vadă prins în laț? Nu cumva Mamaia se săturase de el și puseese ochul pe altul sau chiar se încurcase cu altul? Cu cine? Rise singur de prostiile care-i trecură prin minte.

— O femeie în vîrstă ca Mamaia... Și cu fizicul ei... Nul Nul El, Grunz, iată unde ajunsesse. Devenise ridicol. Ce gîndului! Se lepădă de ele, însă risul i se risipi. Bănuiala îi arse iarăși și iarăși inima cu fierul ei roșu.

— Adică... Adică de ce nu? S-a mai văzut.

Ii trecură prin minte cîteva fapte neînsemnate cărora pînă atunci nu le dăduse nici o importanță. Oare faptele acelea mărunte și mărunțele într-adevăr nu aveau nici o importanță în viața Mamaiei? Dar despre ce era vorba în definitiv? Despre ce era vorba? Hm! De cîtuva timp Mamaia se băcinea și se gătea ca în primul lor an de căsnicie. Pentru cine se băcinea Mamaia? Pentru cine se gătea Mamaia, cînd ea știa foarte bine că el, Grunz, o plăcea și i o iubea așa cum era?

— Nu-i spune „de cîtuva timp”, Grunz! Dumneata, să trăiești, domnule inspector Grunz, dumneata ești polițist! Ia-o încoace, cu metoda! Precizează-ți, Grunz, de cît timp se băcinea, se parfumează, se unge cu alifii și se gătește Mamaia?

— De un an, aproape de un an.
— Pînă aici e bine, Grunz. Dar ia vezi acum, Grunz, caută și descoperă, Grunz, ce s-a întimplat în casa ta sau în orașul acesta acum un an sau acum aproape un an?

Grunz se gîndi, se zbuciumă, aprinse figură de la figură. Pe unele îi loc să se aprindă le mușca și le mestecea între dinți, ba le și îngheț. Cereu băutură. Ciungul cu cap de vulpe îi aduse băutură. Și Grunz bău, bău... Și se turmentă. Și tomată atunci intră Orbecu, care-i zise ca de obicei:

— Să trăiți, domnule inspector.
— Bine, bine...
— Să trăiți, domnule inspector. Am onoare să vă raportez că Oroș s-a apucat să îngine niște cîntece de pe la țară pe care le știe el. L-am pus în lanturi. L-am bătut de l-am frînt în bătaie. L-am bătut și eu, l-a bătut și Landră, l-a bătut și Pocal, și Găman l-a bătut. Și el îngina într-una cîntece. Îngina cîntece de parcă ar fi înnebunit. Să trăiți, domnule inspector, ce să-i mai facem lui Oroș? Cîntă, deși nu are voie să cînte.

Grunz îl ascultă pe Orbecu, însă nici gînd să-i răspundă la întrebare, pe care acesta i-o puse. Zise brusc:

— Ascultă, mă, Orbecule, cînd ai venit dumneața aici cu serviciul?

— Să trăiți, domnule inspector, eu am venit aici cu serviciul acum un an sau acum aproape un an.

— Și tu ai auzit-o, mă, Orbecule? Ai mare dreptate, Orbecule. Grunz se duse la ușă, întoarse cheia în broască, o scoase și o viri în buzunar. Veni și se opri în fața lui Orbecu. Ii porunci:

— Scoate-ți ochelarii, Orbecule!
— Să trăiți, domnule inspector, fără ochelari văd ca prin ceață.

Nu face nimic, Orbecule. Scoate-ți ochelarii, Orbecule! Nu face nimic că o să vezi ca prin ceață, Orbecule.

— Să trăiți, domnule inspector!
— Orbecule, n-ai? Scoate-ți ochelarii!

— Să trăiți, domnule inspector, mi-am uitat batista acasă.
— Niciodată n-ai batistă la tine, Orbecule! Esti neglijent, Orbecule! Esti papă-lapie, Orbecule...
— Ii întinse batista.

— Ține batista, Orbecule! la batista, Orbecule, și șterge-ți ochii, Orbecule! Șterge-ți obrazii, Orbecule! Orbecu întinse o mină tremurătoare, luă batista lui Grunz, își șterse ochii, își șterse obrazii, își șterse gutul, îi întinse lui Grunz batista. Grunz zise:

— Păstrează-o, Orbecule! După ce mi-ai luat-o pe Mamaia, Orbecule, poli să-mi iei și batista.

Orbecu ezită. Văzînd însă ochii care deveniseră poruncitori ai inspectorului, băgă batista într-unul din buzunarele hainei și rosti încet:

— Să trăiți, domnule inspector! Vă mulțumesc, domnule inspector!

— Porcule! Imi mulțumesc! Pentru batistă imi mulțumesc, porcule, dar pentru Mamaia de ce n-ai venit să-mi mulțumesci, a? Pentru Mamaia de ce n-ai venit să-mi mulțumesci? Ar fi trebuit să vii să-mi mulțumesci și pentru Mamaia numaidecît.

— Să trăiți, domnule inspector. Mult onorata doamnă Grunz m-a sfătuit să păstrez cea mai mare tăcere.

Lui Grunz i se umpluse iarăși fața de sudoare. Nu putea îndura să aibă fața plină de sudoare, mai ales că sudoarea se scurgea prin adănciturile făcute pe obrazul lui de Iovca Silef

Zvici din picioare, dete ochii peată cap, făcu spume la gură.
Zvircolirile lui Orbecu rispiră minna lui Grunz. Ii luă pe Orbecu în brațe și-l întinse pe masă. Moale, Orbecu nu se mai zvicolu. Continuu să facă spume la gură și încetu să horticăie. Grunz se inspăimîntă de binelea. Se apropiu de capul lui Orbecu și-i gopti în ureche:

— Orbecule... Mă, frate Orbecule, nu muri! Te rog, mă, frate Orbecule, nu muri! Te rog, mă, Orbecule, mă, frate-meu, nu mă nenoroci! Orbecu însă parea că nu-l aude.

Făcea tot mai multe spume la gură, horticăia tot mai încet, tot mai încet. Iar Grunz pierdut îl implora fierbinte:

— Mă, frate Orbecule, nu muri, mă! Nu mă nenoroci, mă, frate Orbecule! Te rog, mă, frate Orbecule, nu muri, mă! Nu mă nenoroci, frate Orbecule!

Auzi cum cineva bătea violent și cu insistență în ușă. Ii lăsa pe Orbecu în plata Domnului. Se duse, viri cheia în broască, o răsuci, întredeschise ușa. Nu apucă să intrebe nimic.

Ii văzu pe Găman cel voinic agilit și în spatele lui Găman cel voinic descoperi un bărbat între două virsete elegante și cam tot alit de pipiriu la trup ca Orbecu. Bărbatul elegant și pipiriu avea fața gălbie și încrețită, purta ochelari cu ramă de aur, bărbuși înscăpătat tunsu scurt și sub nas mustață subțire și pomădată. La subțioara, pipiriu elegant purta o geantă mare, umflată, de culoare neagră. Cînd îl văzu pe Grunz, pipiriu de la o parte pe Găman și întinzîndu-i mîna inspektorului se recosomandă:

— Imi dați voie! Sîntînel Inspector general. Trimis la dumneața cu mîltune speciale.

Grunz se dezmeteli. Ii trecu bețla. Iși păstră firea. Rosti, inselîndu-se:

— Să trăiți, domnule inspector general, bucuroa de cunoștință. La ordinul dumneavoastră, domnule inspector general!

— Deschide larg ușa și-l lasă veni cu mîna:

— Poftiți, domnule inspector general! Ce plăcere pentru noi! Ce bucurie pentru noi, domnule inspector general! Ce fericire, domnule inspector general! Am auzit de dumneavoastră, domnule inspector general. Sintem bucurosi că avem prilejul să vă cunoaștem, domnule inspector general.

Sîntînel mulțumî din cap de poftire și intră în birou. Ii văzu pe Orbecu întins pe masă, și apropiindu-se băgă de seamă că omul întins pe masă face spume la gură. Nu avu pentru ce să se mire. Ii întrebă surîzînd pe inspector:

— Mi se pare că te-am tulburat.
— Nu, să trăiți, domnule inspector general.

— Lui interogatorului Individului? Imi pare rău că te-am deranjat în exercițiul funcțiunii, domnule inspector! Imi pare foarte rău, foarte rău!

— Să vedeți, domnule inspector general... Dumnealui nu e... Dumnealui e subinspectorul Orbecu... Dumnealui, să trăiți, domnule inspector general... Orbecu se mușcă. Deschise ochii, se șters la gură cu dosul mîinii și clătîndu-se coborî de pe masă. Ca abia leșit dintr-un somn adînc, spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general. Sint subinspectorul Orbecu. Mă aflam aici cu domnul inspector Grunz. Discutam asupra serviciului. Și tocmai cînd discutam mai aprînși asupra serviciului, m-a apucat o criză de... de ficat, să trăiți, domnule inspector general. Și atunci domnul inspector Grunz și-a dat osteneala în toate chipurile să mă aducă la normal.

Sîntînel făcu ochi mari.
— Cum? Dumneata ești bolnav de ficat?

— Da, să trăiți, domnule inspector general, sint bolnav de ficat. Sîmbă, grija... M-am pricopsit și eu cu ceva de cînd stau aici, pe frontieră și muncesc pînă dau în brînci.

Grunz îl pofti pe inspectorul general să la loc. Ii pofti cu delicateță și pe Orbecu. După ce se așeză, inspectorul general Sîntînel se uită cu părintească duioșie și cu colegială înțelegeră la Orbecu.

— Afurisită boală, boala de ficat. Mă chinuie și pe mine de vreo cincisăse ani. Pe dumneața te-a luat mai devreme, tinere. De cînd anume?

— Să trăiți, domnule inspector general, sint bolnav de un an sau de aproape un an. M-a sleit, munca, să trăiți, domnule inspector general.

— Și cu ce te tratezi, tinere? Cum te tratezi? Iți drag și spun-mi! Mă interesează! Mă interesează foarte mult!

— Să trăiți, domnule inspector general... Să vedeți, domnule inspector general... Din cauza serviciului care unii cere multă muncă... Din cauză că în acest păcătoș de oraș de frontieră nu se află nici un specialist într-adevăr priceput, nu mă tratez cu nimic. Adică... De fapt... Mă tratez... Să trăiți, domnule inspector general, mă tratez cu indierență.

— Pocal, subinspector, mare păcăl! Fiecutul neingrijit duce la mormînt. Păcat de dumneața. Păcat că nu te îngrijesc, subinspector! Ai să mori lînar, subinspector.

Orbecu ridică din umeri.
— Să trăiți, domnule inspector general, înainte de orice, serviciul!

— Înțeleg, serviciul, însă și sănătatea. Nu se poate să nu-ți îngrijesc sănătatea, tinere!

— Să trăiți, domnule inspector general, în condițiile în care trăiesc acum și vii greu, va fi foarte greu. Va fi aproape cu neputință, domnule inspector general.

— Vei reține cazul dumitale. Imi voi permite, subinspector, să propun ca dumneața să fii mutat la București. Bineînțeles, dacă ești de acord și dacă chestiuni de ordin familiar sau sentimental nu te leagă de acest oraș.

— Vă mulțumesc, domnule inspector general. Să vă spun drept, nu speran. Să trăiți, domnule inspector general, vă mulțumesc din toată inima, din toată inima. Cit privește orașul acesta, nu mă leagă nimic de el. Familia... Familia mea e la București.

— La stai, tinere! Nu cumva dumneața ești rubedenie cu domnul Pom-pit Orbecu?

— Să trăiți, domnule inspector general, ii sint nepot de frate.

aveau s-o ducă în muniși și s-o arunce — cum mai aruncaseră și alți morți — într-o prăpastie. Urmele crimei au să se ștergă, au să se piardă. Bine, bine, urmele crimei au să se ștergă, dar el, Grunz, ce se face el, Grunz, cu procesul? Ar fi avut mare nevoie de Iovca Silef la proces. Bulgăroaica adusese manifestele și ziarele interzise de București. Dacă ar fi păstrat-o, și ar fi lucrat-o cu mai multă iscusință, poate că prostuța și-o fi desclesat făcița, ar fi cîntat. Și s-ar fi descoperit și nucleul din Capitală care se îndelțecea cu tipărirea ziarelor interzise și a manifestelor. Ehehe! Ce succes! Ce grandios succes ar fi avut atunci el, inspectorul Grunz! Multumită iscusinței lui s-ar fi pus în sfîrșit mîna pe comunistii cei vechi, care pînă acum slinșură să ocloasească toate capanele ce li se întinse. Poate! Nu poate, ci sigur, el Grunz ar fi fost avansat, ar fi fost decorat, ar fi fost mutat la București. La București l-aruncă la margine. Oamenii din orașul acesta, tinerii mai ales, se îmbată, se bat, se taie cu cuțitele... Mereu se făptuiesc crime în oraș și mereu sint aruncați morți în Dunăre.

— Să trăiți, domnule inspector general, însă mortul meu...
— Se vede cît de colo că ești începător în bransă, Grunz...
Multă vreme s-a gîndit Grunz la lucrătorul acela tinăr pe care-l omorîse și-l aruncase în lîtură. I se părea și aievea și în vis că-l vede ochii și că-l vede gura frumoasă după femei. Dar Mamaia? De ce-l îndemnează Mamaia s-o omore pe Iovca Silef? Nu cumva Mamaia avea interes să-l vadă prins în laț? Nu cumva Mamaia se săturase de el și puseese ochul pe altul sau chiar se încurcase cu altul? Cu cine? Rise singur de prostiile care-i trecură prin minte.

— O femeie în vîrstă ca Mamaia... Și cu fizicul ei... Nul Nul El, Grunz, iată unde ajunsesse. Devenise ridicol. Ce gîndului! Se lepădă de ele, însă risul i se risipi. Bănuiala îi arse iarăși și iarăși inima cu fierul ei roșu.

— Adică... Adică de ce nu? S-a mai văzut.

Ii trecură prin minte cîteva fapte neînsemnate cărora pînă atunci nu le dăduse nici o importanță. Oare faptele acelea mărunte și mărunțele într-adevăr nu aveau nici o importanță în viața Mamaiei? Dar despre ce era vorba în definitiv? Despre ce era vorba? Hm! De cîtuva timp Mamaia se băcinea și se gătea ca în primul lor an de căsnicie. Pentru cine se băcinea Mamaia? Pentru cine se gătea Mamaia, cînd ea știa foarte bine că el, Grunz, o plăcea și i o iubea așa cum era?

— Nu-i spune „de cîtuva timp”, Grunz! Dumneata, să trăiești, domnule inspector Grunz, dumneata ești polițist! Ia-o încoace, cu metoda! Precizează-ți, Grunz, de cît timp se băcinea, se parfumează, se unge cu alifii și se gătește Mamaia?

— De un an, aproape de un an.
— Pînă aici e bine, Grunz. Dar ia vezi acum, Grunz, caută și descoperă, Grunz, ce s-a întimplat în casa ta sau în orașul acesta acum un an sau acum aproape un an?

Grunz se gîndi, se zbuciumă, aprinse figură de la figură. Pe unele îi loc să se aprindă le mușca și le mestecea între dinți, ba le și îngheț. Cereu băutură. Ciungul cu cap de vulpe îi aduse băutură. Și Grunz bău, bău... Și se turmentă. Și tomată atunci intră Orbecu, care-i zise ca de obicei:

— Să trăiți, domnule inspector.
— Bine, bine...
— Să trăiți, domnule inspector. Am onoare să vă raportez că Oroș s-a apucat să îngine niște cîntece de pe la țară pe care le știe el. L-am pus în lanturi. L-am bătut de l-am frînt în bătaie. L-am bătut și eu, l-a bătut și Landră, l-a bătut și Pocal, și Găman l-a bătut. Și el îngina într-una cîntece. Îngina cîntece de parcă ar fi înnebunit. Să trăiți, domnule inspector, ce să-i mai facem lui Oroș? Cîntă, deși nu are voie să cînte.

Grunz îl ascultă pe Orbecu, însă nici gînd să-i răspundă la întrebare, pe care acesta i-o puse. Zise brusc:

— Ascultă, mă, Orbecule, cînd ai venit dumneața aici cu serviciul?

— Să trăiți, domnule inspector, eu am venit aici cu serviciul acum un an sau acum aproape un an.

— Și tu ai auzit-o, mă, Orbecule? Ai mare dreptate, Orbecule. Grunz se duse la ușă, întoarse cheia în broască, o scoase și o viri în buzunar. Veni și se opri în fața lui Orbecu. Ii porunci:

— Scoate-ți ochelarii, Orbecule!
— Să trăiți, domnule inspector, fără ochelari văd ca prin ceață.

Nu face nimic, Orbecule. Scoate-ți ochelarii, Orbecule! Nu face nimic că o să vezi ca prin ceață, Orbecule.

— Să trăiți, domnule inspector!
— Orbecule, n-ai? Scoate-ți ochelarii!

Zvici din picioare, dete ochii peată cap, făcu spume la gură.
Zvircolirile lui Orbecu rispiră minna lui Grunz. Ii luă pe Orbecu în brațe și-l întinse pe masă. Moale, Orbecu nu se mai zvicolu. Continuu să facă spume la gură și încetu să horticăie. Grunz se inspăimîntă de binelea. Se apropiu de capul lui Orbecu și-i gopti în ureche:

— Orbecule... Mă, frate Orbecule, nu muri! Te rog, mă, frate Orbecule, nu muri! Te rog, mă, Orbecule, mă, frate-meu, nu mă nenoroci! Orbecu însă parea că nu-l aude.

Făcea tot mai multe spume la gură, horticăia tot mai încet, tot mai încet. Iar Grunz pierdut îl implora fierbinte:

— Mă, frate Orbecule, nu muri, mă! Nu mă nenoroci, mă, frate Orbecule! Te rog, mă, frate Orbecule, nu muri, mă! Nu mă nenoroci, frate Orbecule!

Auzi cum cineva bătea violent și cu insistență în ușă. Ii lăsa pe Orbecu în plata Domnului. Se duse, viri cheia în broască, o răsuci, întredeschise ușa. Nu apucă să intrebe nimic.

Ii văzu pe Găman cel voinic agilit și în spatele lui Găman cel voinic descoperi un bărbat între două virsete elegante și cam tot alit de pipiriu la trup ca Orbecu. Bărbatul elegant și pipiriu avea fața gălbie și încrețită, purta ochelari cu ramă de aur, bărbuși înscăpătat tunsu scurt și sub nas mustață subțire și pomădată. La subțioara, pipiriu elegant purta o geantă mare, umflată, de culoare neagră. Cînd îl văzu pe Grunz, pipiriu de la o parte pe Găman și întinzîndu-i mîna inspektorului se recosomandă:

— Imi dați voie! Sîntînel Inspector general.

SINT AMARE

Oedii mici și ascunși după ochelarii cu ramă de aur al lui Stînjinel se luminară.

— Pot spune că unchiul dumitale, Pompil Orbecu, îmi este ca și un frate. Ne-am petrecut tinerețea împreună. La studii. Mă mir că nu mi-a pomenit niciodată de dumneata. Orbecu se intristă sincer.

— Să trăiți, domnule inspector general, se cuvine să cunoașteți că între unchiul Pompil și răposatul-mi fată au avut loc certuri de familie pentru moștenirea unei moșteniri. A pierdut tate și a câștigat unchiul Pompil. Certurile...

— Ei, certurile Singele apă nu se face, subinspectorul Prietenul meu, domnul Pompil Orbecu, după cite știți — și ce știți din surse sigure — va intra poate chiar zilele acestea în guvern, ca subsecretar de stat. Și unde crezi, subinspector? La Interne! Chiar la Interne, tinerel! Așa că poți să te scoțezi chiar de pe acum că îl-a pus Dumnezeu mina în cap!

— Vă mulțumesc, să trăiți, domnule inspector general.

— Grunz rămăsese în picioare și ascultase conversația dintre Stînjinel și Orbecu cu sufletul la gura. Spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general, faceți un mare bine. Domnul Orbecu este unul dintre cei mai buni tunajonari ai noștri. Zelos, credincios, harnic, discret... V-o afirm pe cuvânt de onoare! Domnul Orbecu este unul dintre cei mai buni funcționari ai noștri. Am fost fericiți de colaborarea sa domnule Orbecu! Ne mîndrim cu domnul Orbecu! Domnul Orbecu va lăsa aici un mare gol. Dar, așa cum ați binevoit să remarcați, domnule inspector general, sănătatea e... sănătate. Omul trebuie să-și îngrijească sănătatea. Fără sănătate omul nu face două parole.

Inspectorul general Stînjinel zîmbi și căută să dea zîmbetului său un aer de adică înțelepciune. Zise:

— La București, domnul Orbecu va putea să-și îngrijească sănătatea. La București sînt doctori mari, specialiști mari! Domnul Orbecu ne va aduce în același timp și mari servicii. De altfel dumneata, inspector Grunz, și dumneata, subinspector Orbecu, pe-ați și adus un mare, un foarte mare serviciu prin activitatea și descoperirile dumneavoastră din ultimele săptămîni. Probabil că nici nu știți care.

— Da, spuse Grunz, îngimindu-se, însă fără să intreacă măsura, am făcut și noi ceva bun și ce ne-am priceput, domnule inspector general.

— Ați făcut mult! Și de priceput, ce să mai vorbim? Ați pus mina aici — și cine s-ar fi așteptat, cine s-ar fi așteptat? — pe o comunistă pe care noi am căutat s-o dîbuiem de multă vreme. Ați pus mina pe o bulgăroaică, pe o fetișcană care face pe lângă răzvrățit și se ascunde sub numele de Iovca Silef! Mare captură, Grunz! Grozavă captură, Orbecule! Nici nu vă închipuiți pe ce ați pus mîna! Nici nu vă închipuiți!

— Să trăiți, domnule inspector general... Și dumneata să trăiești, Grunz! Și dumneata să trăiești, Orbecule! Să ne trăiți, că ne mai trebuieți. Să aveți noroc de capturi de mare calitate, ca Iovca Silef! Eu, domnilor... Am venit aici tocmai ca s-o văd pe această Iovca Silef. S-o interoghez pe această Iovca Silef. Să scot de la

Iovca Silef mai mult decît ați scos dumneavoastră. Deși îmi închipui că ați stors-o pe această Iovca Silef ca pe o jamie. Și apoi, domnilor, apoi am s-o iau pe Iovca Silef cu mine și s-o duc la București, conform ordinului pe care l-am primit. Dar știți ceva? Sînt plin de curiozitate. Aș vrea să-i văd fața acestei bulgăroaice. Aș vrea s-o văd chiar acum pe Iovca Silef. Să mi-o aduceți chiar acum pe așa numita Iovca Silef.

— Grunz se fîstăci. Însă Orbecu îi spuse cu sînge rece lui Grunz:

— Să trăiți, domnule inspector! Vă rog să-mi dați cheia de la celula așa zise Iovca Silef!

— Cheia? Care cheie? Se miră Grunz.

— Da, cheia, stăruie Orbecu. Cheia de la celula în care este închisă Iovca Silef.

— Dar ce am eu cu cheia. Orbecule? Ai înnebunit? Nu ți-e cu cheia de la celule.

— Să trăiți, domnule inspector, cheia de la celula așa zise Iovca Silef se află la dumneavoastră în buzunar. V-a adus-o adineauri Găman, care a condus-o la celula pe bulgăroaică după ce i-ați luat dumneavoastră încă un supliment de interogatoriu. Să trăiți și să mă scuzați, domnule inspector, dar aveți un lapsus.

— Ai dreptate, Orbecule! Am un lapsus, Orbecule! Din cauza oboselii, Orbecule! E firesc. Poftim, cheia, Orbecule! Da, Iovca, Orbecule, și s-o mai degrabă aici pe Iovca Silef! S-o vadă și domnul inspector general Stînjinel pe prostața noastră!

— Orbecu luă cheia, plecă, și Grunz vru să respicască Iovca care se lăsase după plecarea lui Orbecu, Spuse:

— Domnule inspector general, sînt dator să vă confirm că Orbecu e un element excepțional. Excepțional în toată puterea cuvîntului. Era păcat, era mare păcat să fie uitat aici, la marginea țării.

Lui Stînjinel îi făcu plăcere aplecerea inspectorului.

— E de datoria noastră, a celor mai în vîrstă și mai înalți în grad, să descoperim elementele capabile și să le aducem la centru, inspectore. De cei din generația mea și din generația dumitale s-a prea îngrijit nimeni. Ne-am făcut loc cu greu. Și am urcat cu înfrînzare treptele. În tinerețe eu am lucrat mai prin toate orașele de provincie. Într-un fel mi-a prins bine. Cunosco lumea, cunosco țara. Însă ori-cît, Capitala rămîne Capitală. În Capitală se trăiește altfel. Nu ești de aceeași părere, inspectore?

— Mai încapă undeva? Sînt de aceeași părere cu dumneavoastră, domnule inspector general.

Stînjinel își pieptănă cu degetele subțiri și galbene barba pe jumătate înspicată și tunsă scurt. Se gîndi la binefăcerea pe care l-o făgăduise lui Orbecu. Se îndușă de bumătărea inimii care bătea în pieptul lui.

— Dumneata, inspectore, te vei fi mîndrit poate că port barbă.

— Nu mă mir, să trăiți, domnule inspector general.

— Nu te miri! Dar aș vrea să știu de ce crezi dumneata că port eu barbă?

— Cred că purtați barbă, domnule inspector general, pentru că v-ați dat seama că de bine vă stă cu barbă. Și într-adevăr, domnule inspector general, vă stă chiar foarte bine cu barbă. Așa mi-a spus și nevastă-mea, inspectore. Îmi zice mereu: „Stînjinel, Stînjinel, eu nici n-aș putea să te concep pe tine fără barbă!” Însă

trebuie să știți, inspectore dragă, că motivul e altul. În tinerețe am studiat, ca și prietenul meu Pompil Orbecu, teologie. Eu visam să mă călugăresc, să ajung episcop, mitropolit, poate patriarh. El să devină profesor de patrologie. Însă una vrea omul și alta dispune Domnul. M-am îndrăgostit de o văduvoară, inspectore, și m-am căsătorit. Și cunoscînd dulcea căsătorie am renunțat pentru totdeauna la călugărie. Cîț despre Pompil Orbecu, la cererea stăruitoare a familiei, a trecut de la teologie la drept și a ajuns, așa cum poate cunoști și dumneata, as al baroului de Ilfov. Ehei, inspectore, inspectore! Viața are grijă să ne joace tuturor feste. Am renunțat la călugărie, dar înima mi-a rămas blajină, ca a unui călugăr, iar credința în Dumnezeu nu numai că nu mi-a scăzut, dar mi-a și crescut, inspectore.

— Iși dete la o parte cravata și-și viri mîna în sin.

— Vezi, inspectore? Port atîrnată de gît cruculița aceasta de aur. Mă rog seara, mă rog dimineața. La masă mă inchin. Mă comport în toate ca un bun creștin. Și să știți, inspectore, sînt un bun creștin.

Orbecu intrerupsese fără să vrea confesiunea inspectorului general Stînjinel.

— Să trăiți, domnule inspector general, să trăiți, domnule inspector, am onoarea și durerea să vă raportez ca arestata Iovca Silef a murit.

Stînjinel își viri crucea de aur în sin, își incheie cămașa la piept și-și potrive cravata.

— Cum? Ce-al ză, subinspector? Poate n-am auzit bine. Mai ză o dată.

— Să trăiți, domnule inspector general, am onoarea și durerea să vă raportez că arestata Iovca Silef a murit.

— Dă-mi lămuriri, subinspector. Cum a murit? Cînd a murit? De ce a murit?

Se duse lîngă Orbecu și așteptă să audă răspunsul. Subinspectorul își păstră singula rece. Raportă:

— Să trăiți, domnule inspector general, acum o oră domnul inspector Grunz i-a luat un supliment de interogatoriu numit Iovca Silef. Pe urmă i-a încredințat-o lui Găman s-o conducă la celula. Găman a condus-o pe numita Iovca Silef la celula, a încaiat ușa și i-a adus cheia domnului inspector Grunz. Cînd mi-a apucat criza de ficat, domnul inspector Grunz tocmai îmi spunea să încerc s-o măl descos și eu în seara asta pe numita Iovca Silef. Cum a murit? N-aș avea cum să știu. Cînd a murit? În acest interval de timp trebuie să fi murit, domnule inspector general. De ce a murit? Nici asta n-aș avea cum să știu, domnule inspector general. Însă, dacă n-o fi murit de inimă, îmi permit să am o bănuială, domnule inspector general.

— Ce bănuială?

— Să trăiți, domnule inspector general, îmi e teamă, ca să zic așa, imi e teamă să mă exprim.

— Expri-m-te, subinspector! N-are de ce să-ți fie teamă.

— Să trăiți, domnule inspector general, eu bănuie că Iovca Silef a fost ucisă.

Pe Grunz îl trecură iarăși sudori reci. Scoase batista și se șterse, se șterse.

— Cine putea s-o ucidă pe Iovca Silef, subinspector? Și de ce s-o ucidă? Doar nu avea asupra ei nici bani, nici bijuterii. În general, comunistii sînt săraci lipiți pămîntului.

— Să trăiți, domnule inspector general, bănuie că pe numita Iovca Silef a ucis-o unul dintre ai noștri.

— Dar pentru ce, Orbecule? Pentru ce?

Lui Grunz i se păru că i se clatină pămîntul sub picioare, se deschide și-l înghite de viu. Se apropie de birou și se sprîjini cu mîinile de marginea lui. Și spuse în gînd: „Desigur, desigur... Acum, ticălosul de Orbecu se răzbuie. Acum, ticălosul de Orbecu mă dă în vileag!” Spre surprinderea lui Grunz, subinspectorul nu rostî încă nici un nume, ci spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general, din nenorocire se gasește aici printre noi un individ brutal, pot spune chiar un individ criminal. Un individ care întrece măsura: bate mai mult decît se cuvine, torturează mai mult decît e nevoie. Bănuie, să trăiți, domnule inspector general, că acest individ brutal, că acest individ criminal a ucis-o pe numita Iovca Silef. De ce a ucis-o și cum a ucis-o n-aș putea să vă spun, domnule inspector general.

Stînjinel căscă ochii mari de parcă abia acum ar fi văzut bine fața lui Orbecu. Zise:

— La ascultă, subinspector! Ce ai dumneata pe obraz? Ce însemnă vinățile acestea? Cu cine te-ai bătut dumneata acum un ceas?

Orbecu, care pînă aci răspunsese prompt și cu sînge rece, tăcu. Stînjinel se răsuca către Grunz.

— Dumneata ce spui, inspectore Grunz? Cu cine și în ce împrejurări s-a bătut subinspectorul dumitale?

Înainte ca Grunz să aibă timp să răspundă, Stînjinel se miră iarăși:

— Dar de ce te întreb eu cu cine s-a bătut Orbecu? Și dumneata, inspectore Grunz, te-ai încaierat cu cineva? Te-ai încaierat cu cineva care i-a zgriat obrazul, inspectore Grunz. Urmele de obrazul dumitale, inspectore Grunz, sînt urme de unghii de femeie. Nu încerca să negi. Cunoșc unghiile femeilor din experiență. Nu cumva...

Orbecu, care înto timp își recîștigase singula rece, spuse:

— Astăzi, să trăiți, domnule inspector general, am avut chiar aici în sediu un grav caz de răzvrătire.

— Răzvrătire?

— Da, răzvrătire.

— Cine a îndrăznit?

— Arestatul Oroș. Pe cînd îi inspectam celula a sărit pe neașteptate asupra mea și m-a lovit. Domnul inspector Grunz, informat asupra faptului, a venit și mi-a sărit în ajutor. Răzvrătîtul, care e foarte voinic, zăbîndu-se să ne scape și să se apere pe cînd îl puneam în lanțuri, i-a zgriat obrazul.

— Cum s-a răzvrătît? De ce nu ați luat măsuri din timp ca să-l faceți inofensiv? De ce l-ați dat prilejul să se răzvrătească? De ce nu l-ați pus în lanțuri mai dinainte? De ce nu ați prevăzută că va încerca să vă atace?

— Părea docil.

— Docil! A tăcut sau a mărturisit?

— A tăcut. N-a mărturisit nimic. Însă părea docil, foarte docil chiar. Stînjinel păru că îl crede.

— Dar pe bulgăroaică cine a omorît-o?

— Să trăiți, domnule inspector general, pe Iovca Silef — în cazul în care n-o murit de inimă — nu putea s-o omore decît individul acela brutal, individul acela criminal.

Stînjinel nu-și pierdu răbdarea. Își pieptănă iarăși barba scurtă cu degetele, își pipăie crucea de aur atîrnată pe piept, sub cămașa, ca și cum ar fi vrut să-i ceară ajutor lui Dumnezeu

neral, bănuie că pe numita Iovca Silef a ucis-o unul dintre ai noștri.

— Dar pentru ce, Orbecule? Pentru ce?

Lui Grunz i se păru că i se clatină pămîntul sub picioare, se deschide și-l înghite de viu. Se apropie de birou și se sprîjini cu mîinile de marginea lui. Și spuse în gînd: „Desigur, desigur... Acum, ticălosul de Orbecu se răzbuie. Acum, ticălosul de Orbecu mă dă în vileag!” Spre surprinderea lui Grunz, subinspectorul nu rostî încă nici un nume, ci spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general, din nenorocire se gasește aici printre noi un individ brutal, pot spune chiar un individ criminal. Un individ care întrece măsura: bate mai mult decît se cuvine, torturează mai mult decît e nevoie. Bănuie, să trăiți, domnule inspector general, că acest individ brutal, că acest individ criminal a ucis-o pe numita Iovca Silef. De ce a ucis-o și cum a ucis-o n-aș putea să vă spun, domnule inspector general.

Stînjinel căscă ochii mari de parcă abia acum ar fi văzut bine fața lui Orbecu. Zise:

— La ascultă, subinspector! Ce ai dumneata pe obraz? Ce însemnă vinățile acestea? Cu cine te-ai bătut dumneata acum un ceas?

Orbecu, care pînă aci răspunsese prompt și cu sînge rece, tăcu. Stînjinel se răsuca către Grunz.

— Dumneata ce spui, inspectore Grunz? Cu cine și în ce împrejurări s-a bătut subinspectorul dumitale?

Înainte ca Grunz să aibă timp să răspundă, Stînjinel se miră iarăși:

— Dar de ce te întreb eu cu cine s-a bătut Orbecu? Și dumneata, inspectore Grunz, te-ai încaierat cu cineva? Te-ai încaierat cu cineva care i-a zgriat obrazul, inspectore Grunz. Urmele de obrazul dumitale, inspectore Grunz, sînt urme de unghii de femeie. Nu încerca să negi. Cunoșc unghiile femeilor din experiență. Nu cumva...

Orbecu, care înto timp își recîștigase singula rece, spuse:

— Astăzi, să trăiți, domnule inspector general, am avut chiar aici în sediu un grav caz de răzvrătire.

— Răzvrătire?

— Da, răzvrătire.

— Cine a îndrăznit?

— Arestatul Oroș. Pe cînd îi inspectam celula a sărit pe neașteptate asupra mea și m-a lovit. Domnul inspector Grunz, informat asupra faptului, a venit și mi-a sărit în ajutor. Răzvrătîtul, care e foarte voinic, zăbîndu-se să ne scape și să se apere pe cînd îl puneam în lanțuri, i-a zgriat obrazul.

— Cum s-a răzvrătît? De ce nu ați luat măsuri din timp ca să-l faceți inofensiv? De ce l-ați dat prilejul să se răzvrătească? De ce nu l-ați pus în lanțuri mai dinainte? De ce nu ați prevăzută că va încerca să vă atace?

— Părea docil.

— Docil! A tăcut sau a mărturisit?

— A tăcut. N-a mărturisit nimic. Însă părea docil, foarte docil chiar. Stînjinel păru că îl crede.

— Dar pe bulgăroaică cine a omorît-o?

— Să trăiți, domnule inspector general, pe Iovca Silef — în cazul în care n-o murit de inimă — nu putea s-o omore decît individul acela brutal, individul acela criminal.

Stînjinel nu-și pierdu răbdarea. Își pieptănă iarăși barba scurtă cu degetele, își pipăie crucea de aur atîrnată pe piept, sub cămașa, ca și cum ar fi vrut să-i ceară ajutor lui Dumnezeu

pentru descurcarea acestei afaceri, și-l întrebă:

— Subinspector, dar individul acela brutal, individul acela criminal, cum îl spui dumneata, nu are nume?

— Să trăiți, domnule inspector general, are.

— Și de ce nu mi-l spui?

— Să trăiți, domnule inspector general, sînt gata să vi-l spun.

Grunz se pierdu cu totul. Gîndi: „Acum, acum ticălosul de Orbecu mă va vinde cum l-a vîndut Iuda pe Cristos!”

— Spune-mi-l. Ce mai aștepti?

— Să trăiți, domnule inspector general, individul acela brutal, individul acela criminal se numește... se numește Găman.

Stînjinel rise.

— Găman? Ei bine, domnilor, pe Găman îl cunosco. Am lucrat acum cîțiva ani cu el la Constanța. Înfrădevăr, e cam brutal individul. Însă e foarte bun meserias, foarte bun meserias... Dar cam brutal...

— Foarte brutal, zise și Grunz. Cu cît îmbătrînește, cu atît devine mai brutal. Abia izbutim să-l înșinăm în friu. Și acum ne-a făcut-o.

— Așadar și dumneata, inspectore, te raiezi bănuielei domnului Orbecu. Și dumneata crezi că pe Iovca Silef a ucis-o Găman.

— Să trăiți, domnule inspector general, întocmai.

— Dumneata, inspectore Grunz, în cazul Iovca Silef, i-ai dat seama de importanța capturii?

Grunz se grăbi să răspundă:

— Desigur, domnule inspector general. Cu experiența pe care o am, mi-am dat seama numaidecît.

— Ți-ai dat seama și dumneata, subinspector Orbecu?

Orbecu clipi repede din ochii mlăoși, își trecu mîna peste frunte, a lungă aburul fumuriu care sta gata să-i începe mîntea, spuse:

— Să trăiți, domnule inspector general, în fața dumneavoastră eu... eu trebuie să fiu cinștit. Nu mi-am dat seama, domnule inspector general.

— Nu i-ai dat seama?

— Nu, să trăiți, domnule inspector general. Eu... eu am crezut că bulgăroaica e o fărîncuță oarecare, călăuză în afacerea aceasta ca musca în lapte. Altfel... altfel, să trăiți, domnule inspector general, luam — cu toate că am aici un șef care răspunde de ce se întimplă — luam măsuri, domnule inspector general.

— Ce fel de măsuri ai fi luat dumneata, domnule subinspector, dacă fi-ai fi dat seama de importanța capturii și, în același timp, ai fi avut întreaga răspundere?

— Să trăiți, domnule inspector general, luam măsuri strașnice, s-o păzim și s-o păstrăm pe Iovca Silef ra pe ochii din cap.

— Îl auzi, inspectore Grunz? Îl auzi pe subinspector ce spune?

— Îl auz, să trăiți, domnule inspector general.

— Va să zică dumneata — dumneata, inspectorul Grunz — i-ai dat seama de la început de importanța capturii.

— Mi-am dat seama... însă...

Stînjinel lungi gîtul să asculte cu cea mai mare atenție și cu cel mai viu interes răspunsul lui Grunz. Însă inspectorul bolborosi cîteva cuvînte din care nu se înțelegea nimic. Apoi tăcu și roși.

— Te roșești la obraz, inspectore Grunz. Taci, inspectore Grunz. Nu răspunzi, inspectore Grunz. Mi se pare că încep să înțeleg de ce taci. Mi se pare că încep să înțeleg de ce nu răspunzi, inspectore Grunz.

Glasul lui Stînjinel nu mai avea nimic călugăresc în el. Era dur, rece,

— S-ar putea să fii destituit, Grunz. S-ar putea să îți se sfărîme cariera, Grunz.

— Ar fi păcat, spuse Grunz. Sînt un om valoros, am muncit cinștit și tot ce-am făcut, am făcut ca să-mi îndeplinesc misiunea. Să-i descopăr pe comunistii, să-i stîrșesc ori să-i trimit, cu dosare bine întocmite, tribunalului militar, să influnde pușcăriile cu ei... Am muncit cinștit... Sînt un om cinștit, domnule inspector general...

— Cîntea! Dumnezeu ne știe, Grunz. Toți sîntem cinștîți, în brașna noastră. Grunz, dar aici nu e vorba numai de cinștea și de cariera dumitale. S-ar putea să intri în pușcărie pentru crimă, Grunz. Ne-ai făcut mare rău, Grunz. Ne-ai lipsit de o piesă rău, Grunz. Ne-ai împiedicat să punem mîna pe un nucleu important, Grunz. Asta nu se iartă, Grunz. Nu se iartă.

Inspectorul oftă. Spuse trist:

— Să trăiți, domnule inspector general, cînd eram tînar și abia intrat în meserie, am avut ghinionul să-mi moară în mîini, la Brăila, un tînar muncitor de la șantierele navale. Și atunci, să trăiți, domnule inspector general, domnul Aristide Paleu, care era inspector general ca și dumneavoastră, iar astăzi este așa cum cunoașteți secretarul nostru general, s-a jucat cu mine. M-a amenințat cu pușcăria. Evident, domnule inspector general, eu eram tînerel, eram boboc în brașna. Am început să tremur și mi-a înghețat inima. Mi-am pierdut firea. Îmi este rusine, dar trebuie să vă mărturisesc, domnule inspector general, M-a apucat și plînsul atunci. Și pe cînd plîngeam, domnul inspector general Paleu i s-a făcut milă de mine și mi-a spus că a glumiți. Și atunci m-am liniștit, domnule inspector general. Acum, să vă spun drept, domnule inspector general, cum vedeți și dumneavoastră, nu mi sînt tînar. Sînt om în putere. Pot spune că sînt mai aproape de vîrsta dumneavoastră decît de a lui Orbecu. M-au trecut sudorile. Inima nu mi-a înghețat. Și nici tremuriciul nu m-a apucat. Dar trebuie să înțeleg, domnule inspector general, că toțiși-mi-e teamă. Sînt și eu om. Vă rog să nu vă jucați cu mine, domnule inspector general. Gîndiți-vă la Dumnezeu, că sînt și eu om. Așa că vă rog, domnule inspector general...

— Ce mă rog, inspectore Grunz? Ia fi drăguț, inspectore Grunz, și spune-mi mai limpede, spune-mi dumneata mie mai concret, ce anume mă rogi?

Orbecu deschise larg ușa. Și pe usă intră Găman cu Iovca Silef la spinare. Orbecu închise ușa în urma lui și întoarse cheia în broască. Găman îl întrebă pe Grunz:

— S-o arunc jos, domnule inspector?

— Nu, răspunsese Grunz. Pune-o pe masă.

— Găman o așeză pe Iovca Silef pe masă.

— Poți să pleci, îi spuse Grunz lui Găman.

— De ce să plece? Să nu plece, zise Stînjinel.

Grunz se apropie de masă. Întinse picioarele fetei, le strînsu unul lîngă altul și le acoperi bine cu fusta. Mîinile i le întinse pe lîngă trup. I închise și ochii care îi ieșiseră nitelug din orbite.

— Gala? Întrebă Stînjinel.

— Gala, să trăiți, domnule inspector general, îi răspunsese Grunz.

Inspectorul general Stînjinel veni lîngă moartă și începu s-o examineze din ochi.

Zaharia Stancu

Ilustrații de FLORICA CORDESCU

CARAVANA MAMELOR

(Urmare din pag. 1)

ple au iesit din case, in R.F.G., le-au uras succes si si-au manifestat increderea in triumful idealului lor. Femei simple s-au adunat in mitinguri la Verona. Femei simple din Franza le-au imbratiasit. Femei simple le-au primit in Albania cu brațele deschise.

Cite nu s-au intrupat in jur de cind si poartă mesajul! Citi nori sinistri nu s-au adunat pe cer până cind au ajuns pe meleagurile românesti! Armatele americane au atacat Libanul spre indignare și revolta libanezilor. Mitingul femeilor din 22 iulie, misiunea păcii, unindu-și glasul cu vocea poporului nostru, au chemat la înțelegere, la colaborare între popoare.

La sfîrșitul acestei săptămîni, emoționanta caravană și încheie etapa în țara noastră. Luîndu-ne rămas bun,

Veronica Porumbacu

GLASUL RAȚIUNII

(Urmare din pag. 1)

petrolul. Și, vorba poetului, „la un semn deschis-i calea”, armata americană pornește să lupte în Liban, în timp ce în toată lumea se aud protestele rațiunii.

Și în același timp, cei care au dat ordinul de invazie, vorbesc despre pace. Făc război și vorbesc despre pace. Omoară oameni și vorbesc despre pace. Ba chiar cutează să arunce pe alții vina încordării generale. Nu mai că zilele vorbelor goale s-au dus cam de mult. Nu există popor, ineliv și cel american, care să nu judece, judecata simplă și necruțătoare, în-

capătul judecătă a lui I și cu I

De unde a pornit inițiativa de a sistă experiențele cu arma atomică și cu hidrogen? Din Uniunea Sovietică.

Cine a redus efectivul forțelor armate? Uniunea Sovietică și țările de democrație populară.

Cine susține consecvent ideea în ținții la nivelul cel mai înalt? Uniunea Sovietică.

Cine a propus, acum, o înțelegere pentru reglementarea situației din Orientul Apropiat și Mijlociul Uniunea Sovietică?

Și ale cui sînt armatele care au pătruns în Liban? Ale Statelor Unite.

Socoteală simplă. În timp ce la Stockholm reprezentanții popoarelor cer măsuri reale pentru dezarmare, pentru asigurarea păcii, armatele americane vor să îngrozească poporul libanez. Ca în întințecate vremuri ale trecerii populațiilor din America prin foc și sabie, navele aducătoare de moarte străbat oceanele pentru a „civiliza” oameni care nu vor dect să trăiască în libertate. Pacea a fost

atacată. În ciuda oricărui bun simț, pacea a fost atacată. Sîntele au început să joace în aerul saturat de explozii. Numai că rațiunea n-a înțetat de-a exista, și nu va înceta niciodată.

Este încă timp! Propunerea sovietică așteaptă un răspuns, popoarele cer ca acest răspuns să fie afirmativ. Cu un acord comun, spectrul războaiului poate fi alungat. Dacă am arunca în balanță dorința oamenilor, războiul ar putea fi nimic pentru totdeauna. Dar atîta timp cît nu este încă nimic, cît se mai vede zîngănitul armelor, trebuie să ațm neclintii, fiecare la postul nostru, calmi, conștienți de răspunderea istorică ce ne revine, demni și curajoși. Pacea poate fi salvată! Rațiunea trebuie să triumfe asupra intereselor jsonice. Și, cînd va veni timpul în care, cîntind sercul nostru de azi, oamenii vor zîmbi și nu vor înțelege de ce trebuia să ple-dem pentru apărarea păcii, va însemna că noi ne-am făcut datoria și n-am lăsat ca distrugerea să se întindă peste planeta dorăncă de viață.

Mihu Dragomir

Ce ne facem, domnilor?

(Urmare din pag. 1)

a bombardat Germania și Japonia, nu le spune nimic norocitorilor care alță dădeau cu fruntea la pămînt numai cînd intram noi într-un hotel. Unde o să ne mai vindem gramofonetele, unde o să ne mai vindem demodatele, mășine nu ne mai vin decît din Cipru și așa zădit ce bine ne merge și-acolo. Pe masa noastră sînt din ce în ce mai puține portocale și în buzi-narele noastre a început să fluere vîntul. Soad acțiunile, o să ne ruinăm, numărul bogăților care se sinucid a început să crească, dacă mai ține așa o să trebuia să ne vindem domeniile și yachturile, să mai renunțăm la amante și la croazierele anuale. Unde mai pui prestigiul șifonat, unde mai pui lipsa de respect!

Scumpii noștri domni, așa nu mai merge! Dacă pînă ieri-altaieri am tot răbdat, de-acum s-a isprăvit! Au-ziti îndrăzneală: s-a iscat răzmerița în Liban, oamenii au ieșit cu mic cu mare în stradă și li ingheșue pe omul nostru, „județul” asta vrea independență, Americii ăsta se aazăzăz împotriva Americii și a Marii Britanii, (de Franza și nu mai vorbim că despre ea se zice că e putere de mîna a doua), aștia de bombele noastre, de flota noastră, de generații noștri, în Irak, cît ai clipi din ochi au fost scurcate citeva capătîni ilustre, cum s-a zice am fost dați afară pe usa cea mare într-o noapte. Aiutal nostru, regele Iordaniei, tremură și el pe tron vînzînd în lume sînt din ce în ce mai puțini regi și înțelegînd că nu

poți să stai la înființ pe un pachet de dinamită. La drept vorbind, nouă, domnilor, puțin ne pasă de citeva coroane aruncate la gunoii și de citeva cadavre regale oferite coriorilor, nouă ne pasă că se duce petrolul, că se duce benzina, că se duc dolarii și li-rele sterline.

Așa că în numele democrației și al libertății, suflî-vă pe bordul cruciștoarelor, urcați-vă în carlinga avioanelor, îndreptați tunurile spre aceste popoare neliniștite, ucideți, schingiați, umpleți închisorile și învîtați mînt pe ultimul răzvrătît că nu timp de zăveră. Ce-l aia unitate arabă? Ce-l aia că vrea fiecare să fie stăpîn în casa lui? Vorbe-țoale. Vom fi acolo în numele civilizației, vom pacifica, vom trece prin foc și sabie totul în numele principiilor noastre umanitare. Ce dacă strî-gă o lume întreagă că ne purtăm ca niște tilhari de drumul mare, istoria se scrie cu sînge, nu cu cerneală sim-patică.

Fii ai Americii și ai Albionului, închideți ochii, scrișiți din dinți, uitați totul! Nu va uitați la cei ce va spun că jocul ăsta cu petrolul e un joc cu focul, că o să ne ardă pămîntul de sub picioare.

În numele libertății și al democrației, dați lumii îngrozite exemplu furei neputinței noastre. Spuneți-lă cum se respectă dreptul la autodeterminare, sfîșiiți prin crimele noastre drepturile „egale” ale statelor mici cu statele mari, arătați ce-i aceea „neamtestecul în treburile interne ale altor țări, conform principiilor Națiunilor Unite”!

Eugen Barbu

Arta plastică din R.P. Albania...

În Albania există urme de artă străveche, pe care s-a așezat în secolul al II-lea î.Hr. din orașe precum Apollonia și sculpturi care înseamnă acest timp în arta plastică clasică a Mediteranei. Mai tîrziu, mai ales de prin secolul al XIV-lea, aici s-au pîdit ansambluri de fresce care au rămas pînă astăzi și s-au păstrat, din această perioadă nepădărită, numele unor meșteri vînduți în Osmur și în țara sa David. După secole, însă, de dominație otomană, a fost nevoit să abandoneze arta plastică. Dar aceste preocupări n-au doborîdit în sprința cu adevărat scîlțurii, deci în climatul creat culturi de regimul democrat-popular. Anii care au urmat s-au arătat în jurul tăcutului au văzut renunțarea eforturile unor tineri rădicați acum, cu acele ale unor pictori și sculptori formați cu tehnici în armă, curînd după 1900. Pe urmă dintre aceștia s-au așezat în poziția din sala expoziției, prezentați cu lucrări numeroase: pictorul Vangjush Mio, subțor de privești cu deschidere panoramică, cu lumina vioasă, ori sculptorul Odhise Paskali, cel care a fixat în bronz figura semeată a vestitului skandinez, eroiul național al Albaniei. El este, de asemenea autorul citorva portrete de panzoni, în fel ul altii sculptori, L. Nicolai de Iliță, ori pictori, care s-au strădui să e-voace momente și erol din jupia împotriva fascismului. Cîci a-mintirea zlelor glorioase care-au adus poporul albanez independența și în jurul acesteia prezentați îngrășii în fruntul socializma-lu-l-a urmărit și pe B. Sedjani, în piiza intitulată „Elberarea Tiranei” și pe K. Kaci, în tabloul ce se cheamă „Trecerea divizei în lupta peste riul Skumbin”. Peisaje numeroase, stăpî-nite adesea de munți traseși și de zări largi, figuri dirze de muntelui, cum e acesta pe care a zugrăvit-o Guri Madhi, citeva

NAGY EMERIC

„Petrosani”

ARTA ȘI REALITATEA

(Urmare din pag. 1)

splendidi ar fi fost estetica lui Hegel dacă această idee minunat dezvoltată în cuprinsul ei i-ar fi servit ca fundament în locul fantasticei cădături îndreptate spre plenitudinea de manifestare a ideii” (p. 37).

Dar dacă „Estetica” lui Hegel începe prin subtilitate analitică, nu este „splendidă” pentru că baza analizei e de natură idealistă.

Hegel abordează problema artei din punctul de vedere al spiritului absolut, arta fiind pentru el etapa inferioară a unei înalțări al cărei capăt superior e filozofia. Artă e un moment interior pentru că fiind manifestare a Absolutului, totuși nu se satisface nevoia noastră deplină de Absolut. Din punctul acesta de vedere religia e superioară artei, cu toate că și arta este o expresie a divinității. Pentru Hegel nu poate fi luat în discuție decât frumosul artistic, singurul dăruit cu realitatea incontestabilă a spiritului. Frumosul natural nu are o existență obiectivă și frumosul artistic nu există în natură. „Frumosul natural este un reflex al spiritului. El nu este frumos decît în măsura în care își asigură participarea spiritului. El trebuie conceput ca un mod incomplet al spiritului, ca un mod cuprins el însuși în spirit, ca un mod lipsit de independență și subordonat spiritului” (v. Introducere la „Estetica”). Astfel, pentru Hegel, frumosul artistic este indiscutabil superior actualului natural. Din această cauză arta, în estetica hegeliană, trăiește din a-parență și creștea aparențe. Cu o consecință, frumosul artistic nu este de ordin logic, făcînd parte din alt domeniul decît înăuntrul, în sfera aparențelor, de care arta, fire, domnes arbitrar și anarhia. Artă intră în domeniul accidentalului și de aceea nici nu se poate preta, după el, unui studiu științific.

În fine, arta este o Atlantidă cu-fundată pentru totdeauna în apele clasicismului grec. Numai atunci și mai tîrziu în epoca evului mediu (vîrsta de aur a artei, după Hegel) arta are expresia sublimă delatări de contin-gent. Astfel arta „este un lucru al trecutului”. Epoca modernă nu mai poate fi eretocă de valori artistice, din cauza: „complexității accentuate a vieții sociale și politice”.

„Putem deplînge — scria Hegel — faptul că atenția noastră este absorbită de interese meschine și de puncte de vedere utilitare, ceea ce a făcut ca sufletul să-și piardă sănătatea și libertatea, singurele care fac posibilă bucuria deinteresată a artei”.

Acesta este Hegel, în liniile direc-toare extrem de simplificate ale siste-mului său. Împotriva acestor idei, predominante în epoca sa, va da Cer-nișevski bătălia.

„Privire asupra concepțiilor este-tice contemporane” află o însemnare extrem de caracteristică pentru atîtu-dinea estetică proprie lui Cernișevski: „Apollo din Belvedere și Venus de Medici au fost de mult descriși și cin-tați, așa că năuă nu ne rămîne decît să admirăm oamenii vii și viața vie de care uită autorii lucrărilor de este-tică, atunci cînd tratăză despre Hercule din Farnese și despre ta-blourile lui Raïael”. Însemnarea nu trebuie să fie interpretată ca dispreț pentru valorile literatului. Cernișevski este un intelectual de mare și înă cultura, un excelent elenist, printre altele. El gîndește însă prin opoziții ferme. Estetica idealistă este pasivă, arta este pentru ea un obiect de stu-diu inanimat, aparținînd trecutului. Prin opoziție, Cernișevski creează o estetică a imediatului, vieții încon-jurătoare. De aceea, în sistemul său estetic, latura obiectivă a procesului creator (realitatea) capătă o întinsă dezvoltare, în dauna intrinsecă a la-turii subiective. Dar o astfel de con-strucție e de înțeles, pentru că Cer-nișevski are de luptat tocmai împotriva tiraniei subiectivului în dome-niul esteticii.

Vorbînd despre realitate, Hegel afir-mă: „ceea ce noi numim realitate este o iluzie mai puternică, o aparen-ță mai înșelătoare decît aparența ar-telui” (v. Introducere la „Estetica”). Pentru Cernișevski realitatea este terenul fîrtîi din care crește, în toată complexitatea și în toate determinările lui, fenomenul artistic.

Realitatea este existență primordială, independentă de subiectul gînditor. „Realitatea nu se înfățișează într-un chip independent de voința noastră” (p. 118). Teza fundamentală a siste-mului său estetic este afirmată de la început: „Respect pentru viața reală, nelcredere în ipotezele apriorice, chiar dacă acestea ar fi pe placul jute-ziei — iată caracterul tendințelor ce domină astăzi în știință. Autorul este de părere că și convingerile noastre estetice trebuie să fie aduse la acest număr, dacă, în genere, ar mai avea fost să vorbim despre estetică” (pag. 22). Conceptul de realitate la Cer-nișevski are și o latură temporală, de preziunne, care ne face să înțelegem caracterul premarxist al esteticii sale: „Realitatea nu înglobează numai na-tura moartă, ci și viața umană, nu numai prezentul, ci și trecutul în mă-

sură în care el s-a manifestat prin acțiunea precum și autorul, în măsura în care acesta este pregătit de prezență” (p. 155). Cernișevski folosește o comparație sugestivă pentru a preciza valoarea realității și corelația dintre artă și realitate: „fenomenele realității — scrie el — sînt ca un lin-gou de aur fără marcă; chiar nu-mai pentru acest motiv foarte mult ori refuza să-l primească, iar mulți alții nu vor putea face distincția între el și o bucată de aramă; operele de artă sînt ca un bileț de bancă a cărui valoare intrinsecă este minimă, în timp ce valoarea lui convențională este garantată de întreaga societate, fiind presat, din această cauză, de toată lumea, astfel că foarte puțini oameni își dau seama, în mod clar, că valoarea ce e în atribuie realității din faptul că e în fine locul unui lin-gou de aur” (p. 119-120).

Plasîndu-se pe terenul ferm al realității, Cernișevski analizează în pri-mul rînd categoriile clasice ale este-ticii: frumosul, sublimul, tragicul, comicul. Nu vom intra în amănunte, lu-crarea lui Cernișevski fiind cunoscută de noi. Filozoful rus respinge argu-mentul ideea că frumosul este un dat subiectiv. apoi că frumosul natural este inferior frumosului artistic și în fine că frumosul ar fi aparența sen-sibilă a Ideii.

Pentru Cernișevski frumosul este o categorie estetică avînd existență ob-iectivă, independentă de noi. Zonă principală de manifestare a frumosu-lui este realitatea — realitatea este superioară prin frumusețea ei crea-tivului jantezic, cărora te serveste drept mijloc de realizare” (pag. 156). Dacă frumosul există în mod obiectiv în realitate, fiind superior frumosului ar-tistic pe care-l generează, esența frum-osului este însăși viața. Aici, Cer-nișevski stabilește o corelație de iden-titate, cu un caracter extrem de ori-ginal și îndrăzneț: „Așadar, cred că: „frumosul este viața”, „frumoașă este înțînă în care viața nu apare precum ar trebui să fie ea după concepțiile noastre”, „frumos este obiectul ce

manifestă indicii de viață sau ne adu-ce aminte de viață” (pag. 33-34). De la Baumgarten, inițiatorul noii discipline, pentru care estetica era o știință a obiectelor în direcția seman-tică a cuvîntului, o teorie a cunoș-terii senzoriale, la Cernișevski, saltul este amețitor. Coborîrea frumosului din cerul hegelian în tumultul vieții constituie un act revoluționar.

„Privire asupra concepțiilor este-tice contemporane”, Cernișevski com-pletează ideea sa fundamentală, lănu-ruind ce înțelege prin frumosul vieții: „În lumea accesibilă simțurilor nu există înțînă superioară omului; de aceea, în lumea accesibilă simțurilor noastre, personalitatea umană constituie forma superioară de frumusețe, iar toate celelalte grade de frumusețe care există în lume au valoarea de frumos numai în măsura în care prezintă anumite asemănări și aspecte comune cu omul. În societate, indicii izolați se unesc într-un întreg; de aceea, societatea umană reprezintă sfera su-perioară a frumosului”.

Cernișevski s-a oprit aici. Trebuia făcut încă un salt pentru a ajunge la marxism; la dialectica frumosului în cadrul complexei dialectici a so-cietății. Dar saltul acesta Cernișevski nu-l putea face fiind înțînă în loc de principii antropologice, feuerbachian, cu preferența sa pentru gene-ral uman, ca reprezentarea disocierii socialului și a introducerii omului în acțiunea practică, socială.

Cernișevski face totuși un pas mai departe decît Feuerbach, atunci cînd introduce specificul de clasă al frum-osului. Împușca sa comparație între frumusețea fetei de jură și a celeia din mediul acelor este excelentă. Deînțînă lui Cernișevski presupu-ne că: „nu există idei abstracte în domeniul frumosului, ci doar fapte individuale, căci viața n-o poate vedea manifestîndu-se decît în fapuri reale, vii” (pag. 131), iar individualul fiind garanția frumosului urmează că între frumoașă și absolut nu există nici o legătură, idee care dă o puternică lovitură absolutului hegelian.

Fantoma lui Măiorescu

deosebire de el, creatorul de artă, o personalitate puternică, respinge tot ce e în sursă personalității sale. „Criticii este din fire refractar”. De aceea, în concep-tia lui Măiorescu, artístul n-avea voie să exercite critica, iar criticul nu putea fi scriitor. De fapt, monopolul criticii are reținut pentru judecător pe temeiul in-capacității creatoare a acestuia.

Realitatea literară contrazicea total concepția lui Măiorescu. El însuși nu era nepărtinitor, — ci dimpotrivă, — fapt pregnant înscris în toate bilanțurile „Direcției noi”. Cîteva cuvinte ale lui Ibrăileanu despre nepărtinirea lui Maiorescu merită să fie citate: „Pasiunea politică — scrie Ibrăileanu despre Măiorescu — ajunge uneori atît de vădită în scrisul său, încît li slăbește chiar și arhitectura logică... Pasiunea lă-dus la exagerarea teoretică, declara-rea că sentimentele patriotice n-au-țe căduta în artă... Cînd a avut ocazia să vorbească de romanul modern, el n-a amînit cu un cuvînt romanul rus, romanul cel mai puternic al veacului trecut, care pentru Măiorescu însă, avea, desigur, defectul de a fi atît de social, atît de umanitar, atît de evan-ghelic, atît de politic și revoluționar unora!”

Apoi, chiar între contemporanii săi apropiați, personalitatea excepțională a lui Eminescu se dovedea capabilă de o înalță „critică artistică”, gen care în alte țări concura puternic critica specialiștilor în critică.

În fine, criticul nu poate fi un profes-or rigid care-i învață pe elevi cum să scrie și li pune cu severitate note, sigur de el toamă pentru că el însuși e lipsit de sensibilitate artistică necerată creatorului. Marii critici sînt ei înșiși personalități puternice chiar „refractare” unora sau prea puțin „transparente” și totuși opera lor are mare valoare istorică și literară. Dar aceasta tocmai pentru că nu funcția de judecător, singură, le conferă acestă valoare, ci capacitatea de a vedea în opera literară un înființ obiect de analiză, a cărui concluzie abia o constituie aprecierea valorică (deși tre-buie spus că opera fără valoare e de la început condamnată, nerezindînd analizei).

Critica judecătorească, cum îi va spu-ne Ghera, a lui Măiorescu, — chiar dacă ar fi aută o orientare mai poziti-vă — de la un moment dat trebuia depășită și răsturnată. Acesta va fi rolul istoric al lui Ghera — primul nostru critic literar în adevăratul în-țeles al cuvîntului. Această afirmație o putem întări, cu satisfacție, prin a-precierarea adversarilor noștri ideolo-gici, sîntili să recunoașcă, cu enerva-re, rolul lui Ghera. Îl cităm din nou pe

Criticul judecător

II

Lovinescu: „culturală și normativă, critica lui Măiorescu nu se putea dez-volta decît în epoca turburată de for-matele depășind-o, sau să abîntui, sau să-limite la cîteva articole înțînăpî-ltoare. Sumară și infernală, cu drept cuvînt ea a fost numită „judecătorească”, adică enunțativă și nu demonstra-tivă și jără să atîngă problemele rîdicale de critica europeană intrată pe cale deliberativă, dacă nu și a po-zitivă. Rolul acesta a revenit lui C. Dobrogeanu-Ghera, pe atunci I. Ghera.”

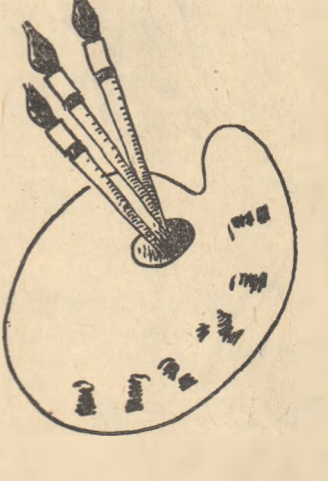
Arînd că îi e „penibil” să recu-noască ceea ce totuși e „neîndoios”, Lovinescu scria mai departe: „C. Do-brogeanu-Ghera a luat din mîntile lui Măiorescu toată energia critică pe care o creștea sîrșit și dinșul”. Pentru că: „Inițiatorul misiunii de e-manipulare a criticii din țara generalu-lui și a culturalului și de îndrumare a ei pe calea cercetărilor speciale, a fost C. Dobrogeanu-Ghera — inteme-ietorul criticii noastre în accepția mo-dernă a metodelor analitice...”

Intr-adeur, Ghera este intemeietorul criticii noastre literare, implicat a-cela al școlii științifice a criticii romî-nesti — și acest adevăr neîndoios, penibil pentru ideologii reacționali, e unul din principalele merite istorice ale misiunii socialiste și ale revistei sale culturale Contemporanul.

Ghera avea formația spirituală și concepția ideologică opuse direcției măioresciene și tocmai concepția sa și tocmai formația sa erau cele necesare pentru a opune criticii judecătorești metafizice o critică științifică, astfel cum estetică metafizică i s-a opus o estetică științifică.

Ghera a crescut la școala democra-tică revoluționară rusă, pentru care critica literară era cea mai ușoară posibi-litate de dezbateră a problemelor sociale și ideologice (a se vedea, în acest sens, Bielski — Discurs despre critică). A discuta opera literară rapor-tînd-o la omul care a creat-o, la so-cietatea în care a trăit acest om și la influența ei asupra spiritelor — era propria, într-un fel sau altul, înțegrii critici din această școală.

Ghera a cunoscut de asemenea școala franceză a criticii literare, de la Sainte-Beuve la Taine și de la acesta la Brunetiere.

imagini ale muncii libere de azi „Recoltarea steclei de zahăr”, „Seleționarea semințelor”, „Mieră și mierilele celui de al III-lea Reich” de Bertolt Brecht, recent apărut în colecția „Mieră și mierilele celui de al III-lea Reich”, ar fi putut foarte ușor afla nu numai că Stefan Zweig și Arnold Zweig n-au fost frați (cum se afirmă în prefața cărții volumului), dar și că între cei doi mari scriitori n-a existat nici cea mai mică legătură de rudenie. Autorul monografiilor a supra lui Balzac, Dickens și Dosztoievski, născut la Viena, a fost austriac, în timp ce recentul laureat al Premiului Lenin pentru întărirea păcii între po-poare, originar din Glogau, este german.

D. H.

Frați ?

Consultînd pînă și cel mai elementar lexicon, redac-torul volumului „Mieră și mierilele celui de al III-lea Reich” de Bertolt Brecht, recent apărut în colecția „Mieră și mierilele celui de al III-lea Reich”, ar fi putut foarte ușor afla nu numai că Stefan Zweig și Arnold Zweig n-au fost frați (cum se afirmă în prefața cărții volumului), dar și că între cei doi mari scriitori n-a existat nici cea mai mică legătură de rudenie. Autorul monografiilor a supra lui Balzac, Dickens și Dosztoievski, născut la Viena, a fost austriac, în timp ce recentul laureat al Premiului Lenin pentru întărirea păcii între po-poare, originar din Glogau, este german.

A.

„Are sau nu febră termometrul?...”

Intrebarea și-o pune autorul unei noștre articole din ziua următoare și al revistei „Contemporanul”. Noștra se referă la unul din cele mai recente filme ale studiourilor noastre de desen animate și păpuși „Termometrul are febră”. Filmul care a răsărit mai succesiv în completă, alături de „Timpuri noi” și al cinematografului „Paris” (Regizor: L. Hermeneas), autorul scenariului M. Stoișan. Tema scenariului este familiarizarea copililor cu tratamentul medical în timpul bolilor, în lumea în care se petrece acțiunea este aceea măruntă a unui satăr în care acul de cusut, pîștenii fetiței și ciupercă de jura forțosea și termometrul însuși, suferă și sînt preocupăți de pricina îmbolnăvirii micii lor stăpîne. De altfel, autorul noștrei poveșteli cu destul umor subiectiv și ne întrebăm de ce li critică el însuși, în final, drept anost? Ceea ce li supără — se pare — în primul rînd, este că în realitate nu termome-trul, ci bineînțeles fetița e aceea care are temperatură. Dar nu este oare această o trăsătură specifică imaginației copilului, care li face să creadă că la du-răție și bucurie lui participă și cel mai înțînă prietenul, pîș-tena, obiectele mărunte din-tu-n sear?

În ceea ce privește scopul, utilitatea filmului, acestea li se pă-re evidente. De altfel, am pu-tut amări în sala reculete spec-tatorilor mari cît și, mai ales, ale celor mici care nu numai că s-au amuzat, dar au și înțeles. Deci evolu. Autorul noștrei compară „Termometrul are fe-bră” cu filmul lui Gopo, distins cu medalia de aur la Cannes. Dar Gopo se adresa evident, prin scenariu și desen, unui public adult. Este ca și cum, în lîtură, al face analiza volumu-lui „Ala-Bala-Portocalia” de Pan-cu-Ișai, pornind de la „Mor-moni” lui Marin Preda.

M. Bogdan

NAGY EMERIC

„Seara, la adapă”

TEATRU ȘI ACTUALITATE

Cine se interesează de problemele teatrului nostru... trebuie să se conformeze oricărui spectacol? Holărit lucrul, reperul nu va crește mulțumiri și nu se va constitui în unitatea organică pe care o dorim...

Acest adevăr, scriitorii l-au uitat în „Ce fel de om ești tu?”. După cum va crește mulțumiri și nu se va constitui în unitatea organică pe care o dorim...

EUGEN BOUȘCA „Imagine de muncă pe șantier”

„Cazul lui Ștefan Baciu”

Dintre toate subiectele, cel mai ușor și în același timp cel mai greu de tratat, se pare că este subiectul — caz. Foarte ușor este pentru un „caz”, am și intrat în plin senzațional, în neobișnuit, în interesant și deci în curiozitatea lecturii...

NAGY EMERIC „Construcția fabricii de ciment la Bicoz”

Dar a omis, ni se pare, o împrejurare care a lăsat asupra alcătuirii reperului, cel puțin la fel de puternic ca și cauzele enumerate de el. E vorba de orientarea, de altfel orăz capricioasă și apolitică a unor croniciari și comentatori dramatici...

Dan Hăuică

Mai mult spirit de răspundere

Societatea de științe istorice și filologice a prezentat recent „Edituri Științifice” o culegere de „Studii de literatură universală”. După mărturisirea din prefață a Consiliului de conducere s-a urmărit să se pună în discuție materiale de literatură străină...

1992 poezia înainte, caracteristică activității poetice din epocă”, (pag. 238).

Gândirea estetică a profesorului Viannu a respins înlocuirea interpretărilor care considerau arta electului unui hazard feroc, al harului inspirat, prinovind o concepție rațională asupra talentului și a creației artistice.

NICOLAE ENEA Repaș

Georgeta Horodincă

I. D. Bălan

CONTINENTE

Pe marginea unei ascensiuni insolite

In ultimul număr al revistei „La nouvelle critique” (nr. 97 — iunie 1958), Jacques Leclerc semnează un studiu intitulat: „Ionesco sau miasma”. Criticul francez debutează prin a remarca ascensiunea citorva dramaturgilor, precum Adamov, Beckett, etc. în rindul cărora prezenta lui Eugène Ionesco s-a jimpus în mod pe cât de autoritar, pe atât de neobișnuit. Jacques Leclerc supune unei analize atente cele două piese ale lui Ionesco, reprezentate pe scenele franceze din 1950 până azi, din dorința de a face lumină asupra cauzelor ce au determinat ascensiunea și prestigiul său de dramaturg.

După Leclerc, meritul pieselor lui Ionesco nu constă în profunzimea neșăului artistic, ci în inovații. Despre ce inovații este vorba? În primul rând și cea mai puțin însemnată: extravaaganța titlurilor („Cintăreața cheală” 1950, „Jacques sau supunerea și tabloul” — 1955 ș.a.m.d.). În al doilea rând maniera de a cultiva o limbă personală, ieșită din comun. În această privință, Leclerc îl citează pe Sartre care crede a descoperi în construcțiile lingvistice ale lui Ionesco, un protest față de convențiile sociale — limba acestuia, bizară, de neînțeles, fiind o formă a opoziției față de „tabieturile” după care i se adresează. De fapt, după cum rezultă din citatele oferite abundent de Leclerc, din volumul de opere al lui Ionesco, aparut nu de mult la N.R.F. (Gallimard), acesta utilizează un lexic ce încalcă legile topicii și logice, în mod aproape sistematic și de o asemănarea mistică încit devine înțelegibil. Unde sînt și mai ales cum pot fi sesizate pretențiile intenții critice la adresa societății burgheze, a funda- mentelor ei?

Impresia cultivării unui teatru ermetic se impune mai presus de interpretările citorva exegeți blajini amintiți în tractat de Leclerc. Liniile poetice, polemice, Leclerc remarcă cu încredințare că Ionesco a alunecat într-un teatru al omniculor, preocupat de scormoniri psihanalitice și de ambiguitățile unui limbaj difuz și celos. Leclerc ne informează că Eugène Ionesco se bucură de simpatii de drept. Evident, nu întimplător. După cum, nu întimplător, teatrele care îl reprezintă, deși nu puține la număr, sînt alături la Paris și în restul Franței după expresia criticului, „săli confidențiale”, teatre cu o existență efemeră, în numărul de 7-8 spectacole pe care le prezintă între 90 și 100 de spectatori. Așadar, un public de snobi care se regăsește în problematica minoră și nobilă oferită de Ionesco. Absența maselor largi de spectatori la reprezentarea pieselor lui Eugène Ionesco semnifică mai mult decît o lipsă de interes. Este refuzul conștiințelor cinstite de a accepta o artă care e desumanizată.

Radu Rotaru

Săptămîna

Sub dărîmăturile monarhiei irakene se află îngropat mai mult decît un ois despre revîlvieria basmelor din o mie și una de nopți. Sub dărîmăturile de la Bagdad sînt îngropate și speranțe politice mondiale. Oamenii de stat ai Apusului trebuie să-și ia rămas bun de la un sistem politic pe care l-au construit cu multe eforturi și care acum s-a prăbușit — conchitarea cu destulă rapiditate cunoscutul ziar west-german Die Welt, comentînd ultimele evenimente din Orientul Mijlociu.

Dar la o zi după răsturnarea revoluționară din Irak, care făcea ca pactul de la Bagdad să rămîna fără cârmă, trupele americane înconjură Beirut în Liban și puțin mai tirau trupe engleze își făceau apariția în Jordania, demonstrînd că unii oameni politici și mai ales unor finanțieri le este foarte greu să-și ia rămas bun de la niște speranțe deșarte ce s-au prăbușit.

În numele căror „mari principii”, în numele căror „idealuri” ale umanității s-a produs această intervenție a trupelor americane și engleze în Liban și Jordania? Senatorul american Wayne Morse, membru al comisiei senatoriale pentru relații externe, recunoștea joi într-un discurs ținut în senat că „S.U.A. și Anglia și-au unit forțele pentru a apăra interesele lor petrolifere în Orientul Mijlociu”, iar ziarul west-german Vorwarts considera că „nimeni nu va putea să afirme că S.U.A. luptă pentru libertăți democratice din moment de ea intervine cu forța armată în favoarea unor case regale reacționare și a unor magnafi corupți ai petrolului”.

Nici regele Hussein al Jordaniei, nici președintele Șamun al Libanului, nici suferă de prea multă popularitate în țările lor, după cum Cian Kai-și sau Li-sin sau ar fi în Taiwan și Coreea de Sud decât n-ar fi menționați ca forța de batonate americane. Spre deosebire de perioada din timpul agresiunii împotriva Egiptului, cînd S.U.A. poza în țară „neutră” cu intenția de a „umple vidul” lăsat de Anglia, în evenimentele actuale din Orientul Mijlociu imperialismul american au părăsit masca de „prieten” nedorîji ai țării arabe și au apărut limpede, la lumina zilei, ceea ce au fost și ceea ce sînt: niște colonialiști obișniți de juri care încearcă să apăsă cu forța mîscarea de independență a popoarelor Asiei. Obiectivele agresiunii anglo-americane nu vizează numai Jordania și Liban. New-York Times din 18 iulie referindu-se la sursa diplomatică din Washington, relatează că „Statele Unite și Marea Britanie își vor limita intervenția lor în Orientul Mijlociu PENTRU MOMENT” (subl. n.) în Liban și Jordania.

Bagdad fără Bagdad

In același timp, regele baionetelor engleze din Jordania, Hussein, susține fără a simți ridicolul situației că „își încredințează sînt responsabilitatea conducerii Uniunii în absența regelui Feisal al Irakului”, iar purtătorul său de cuvînt afirmă că „nici o schimbare nu a avut loc și că Uniunea irako-jordaniană mai există încă ca o entitate constituțională”.

Hussein își permitte să viseze ceea ce, pentru moment, nu-și îngăduie stăpînii săi: un marș militar spre Bagdad și, mai apoi, de ce nu, spre Cairo și Damasc.

În febra lor agresivă, cercurile imperialiste din S.U.A. n-au ezitat să calce în picioare suveranitatea Austriei, trimițîndu-și, fără permisiune, avioanele să zboare pe cerul acestei țări în drum spre Turcia.

În răspunsul dat de un purtător de cuvînt al Departamentului de Stat la nota de protest a guvernului Austriei e o mostră fără pereche de cinism și obrăznicie yankee: „elementul timp nu ne-a îngăduit să cerem autorizație oficială din partea Austriei pentru zborurile deasupra teritoriului ei” și „pe viitor ESTE PROBABIL (subl. n.) că avioanele americane vorocoli Austria”.

Agresiunea anglo-americană a provocat cea mai penibilă impresie în toate țările Asiei și Africii. „Hindustan Standard”, un influent ziar indian, scria că „acțiunea americană în Liban are toate semnele caracteristice diplomației de mare putere sau mai bine zis nu are nici una din nuanțele mai fine și mai subtile ale diplomației”, și pentru că diplomația nu a reușit nici să slujească pactului de la Bagdad, nici doctrinei Eisenhower, se recurge la putere sau la o desășurare de forțe fără justificări de nici un fel, legale sau morale, iar ziarul japonez „Asahi Simbun” observa că: „Americani au debarcat în Liban pentru un scop minor, dar ei ar putea provoca un val mai mare de antiamericanism în întregul Orient Mijlociu”.

Lipsa de perspectivă a agresiunii anglo-americane este recunoscută și de ziarul, conservator englez „Daily Telegraph” care scrie că „forțele revoluționare din Orientul Mijlociu au în spatele lor forțe puternice și bine organizate și fără îndoieli că se bucură de sprijin din partea poporului. Aceasta face ca intervenția occidentală să fie periculoasă și grea”.

Acțiunile agresive ale noilor și vechilor colonialiști au fost condamnate de întreaga opinie publică a globului

pămîntesc, iar S.U.A. și Anglia se află într-o izolare politică și mai mare decît în timpul crizei Suezului. În condițiile actuale, nu le rămîne decît o singură cale de a teși din impasul pe care și-au creat ele singure, să-și retragă trupele din Orientul Mijlociu și să recunoască popoarelor din aceste țări dreptul la autodeterminare. În timp ce statele imperialiste, în furia și orbirea lor încapătinată de a nu recunoaște uridăse schimbări care se întîmplă în lume, sînt gata să aprindă butoiul cu pubere din Orientul Mijlociu și să provoace izbucnirea războiului, Uniunea Sovietică, apărătoarea a independenței popoarelor și promotoarea neobosită a păcii, prin mesajul adresat de primul ministru N. S. Hrușciov, a propus convocarea urgentă a unei conferințe la care să participe șefii guvernelor S.U.A., U.R.S.S., Angliei, Franței și Indiei pentru a discuta și rezolva conflictul izbucnit în Orientul Apropiat, înainte ca flăcările războiului să provoace moartea a milioane de oameni și distrugerea unor imense auzii.

Ion Mihăileanu

Ecoul pe care l-a provocat acest mesaj în întreaga lume este excepțional de puternic. Primul ministru al Indiei, Nehru, a acceptat imediat invitația făcută de N. S. Hrușciov. La burșii englezi au cerut guvernului să se pronunțe pentru convocarea imediată a unei conferințe la nivel înalt.

Senatorul Humphrey, președintele subcomitetului pentru problemele Orientului Mijlociu, a declarat că concorbirile la nivel înalt ar trebui să aibă loc imediat. După cum transmitea agenția „United Press-International” din Paris: „Franța va sfîrși pe aliații săi britanici și americani să accepte conferința oriunde ar fi ea ținută”, iar cercurile oficiale suedeze au salutat inițiativa lui N. S. Hrușciov drept o cale posibilă pentru stabilirea încordării internaționale.

Asemenia atitudine sînt influențate fără îndoieli de marea presiune pe care o exercită opinia publică mondială, adică de ceea ce recunoștea agenția „France Presse” și anume că „propunerea sovietică va avea evident efectul psihologic următor asupra unei opinii publice îngrijorată de desășurarea posibilă a crizei actuale”.

O asemenea influență a opiniei publice explică declarația Casei Albe, în care nu se ascunde că „personalitățile americane nu sînt entuziaștii să privească la ideea lui Hrușciov, dar ar putea să-și modifice carecumva atitudinea, fiind în seama de valoarea propagandistică a propunerii sovietice”.

In ce sens va ține seama S.U.A. „oarecum” de voiața opiniei publice, se pare că ne lămurim o informație a agenției U.P.I. care, referindu-se la sursa din Washington, afirmă că puterile occidentale vor încerca să minimizeze primejdia de război pe care o implică agresiunea lor din Orientul Mijlociu, respingînd propunerea unei conferințe la nivel înalt și substituind-o cu o discuție în cadrul Consiliului de Securitate.

Faptele arată că vigilența popoarelor lumii trebuie să fie trează pentru a împiedica uneltirile care se urzesc în continuare în culise la Washington sau Londra, pentru a ridica la un asemenea nivel indignarea și orbirea opiniei publice mondiale, încit imperialiștii să fie siliți să-și înceteze agresiunea în Orientul Mijlociu.

SEMION CIUKOV (U.R.S.S.)

„Fetiță mîncînd porumb”

Scriitorii sovietici înaintea congresului

Al. Dimșij discută în „Literaturnaia gazeta” nr. 83 din 12 iulie despre caracterul publicistic și măiestria criticii. După cum se știe, scrie autorul, una din trasăturile literaturii realiste, socialista este caracterul ei față de tendințos. Aceasta înseamnă că față de tendințos, publicistică, trebuie să fie și critică”. Subliniind că există mulți critici în opera cărora nota aceasta sună distinct, autorul regretă că fenomenul nu e general și face observația că fundamentul criticii publicistice constă în legătura ei cu viața, cu pulsul social, cu patosul cetățenesc. „Caracterul publicistic al criticii este o formă de manifestare a spiritului ei activ, social și cetățenesc. Critica, în tendința ei de a interveni în dezvoltarea literaturii și de a o înrîuri, nu poate să nu fie publicistică, și invers, cînd critica se îndepărtează de clocoțul luptei obștești, cînd se apropie de „academicism”, își pierde patosul publicistic și devine palidă, anemică, concentrată asupra fenomenelor secundare și nesemnificative. În chipul acesta, critica rămîne ineficientă în urma rețetii „Occidindu-i interesele principale și ne rezolvînd problemele ideologice de bază”.

Al. Dimșij se referă aici la una din lipsurile grave ale criticii și anume la întîrzierea inadmisibilă cu care aceasta a pornit lupta împotriva revizionismului. De asemenea, îl aduce în discuție impunitatea de a nu fi todeauna autentică forța propagandistică. Autorul articolului, remarcînd numărul mare de opere literare valoroase ale scriitorilor sovietici create în ultimul timp și care și-au cucerit cititorii fără „intermedii” critice, se întreabă „unde sînt articolele care să analizeze realitatea, diferite prin natura creației, ale lui V. Ovechin, V. Tendrakov, E. Grin, I. Naghibin?” Mai de departe el constată: „Da, noi îi sintem încă datorii cu multe literaturii, realități și autoritățile franceze, în virtutea unui decret din 1793 al Convenției naționale, rămășițele marelui filozof ar fi trebuit să se odhnească de aproape două secole la Pantheon. Dar ele continuă să rămîni împrăștiate: craniul este expus sub stîlca la „Muzeul omului”, iar resturile de tibie, de femur și fragmente de cubitus și radius sînt îngropate în catedrala de la Saint-Germain-des-Près.

Referă la volumul de versuri „Făgăduința”, de E. Evtușenko, pe care critica l-a tratat cu seriozitate, dar fără combativitate publicistică. Chiar în prima poezie a volumului, Evtușenko prezintă necritic profilul unui tînr egocentrist și înfatușat („Va sint necesar”, zice poetul, sau: „Vreau artă felurită, cum sint eu”), cîntăreț al boemiei („Cînt și beau”). Asemenea versuri, notează criticul, răsund tendințelor decadente ale unei infime minorități a tineretului, așa cum odinioară anunile poezii ale lui I. Molcaev și I. Utkin. Recunoșcînd talentul lui Evtușenko, A. Dimșij arată însă necesitatea de a combate cu tărie atare tendințe decadente, care nu pot fi de folos nimănui.

Pentru a scrie publicistic, critica nu multe temeuri: imperativul timpului, o tradiție cu n-au alți critici din alte țări, adică luziunea dintre marile tradiții ale criticilor ruși democrat-revoluționari și critica marxist-leninistă. Cea de a doua problemă discutată de Al. Dimșij este măiestria artistică a criticului. Autorul observă că nu toți criticii în seama de faptul că scrisul lor nu e strălucit de artă literară, vîduindu-și articolele de o dicităie autentică, de posibilitatea pătrunderii a dînci în conștiința cititorilor. Aici el recomandă criticilor pilda lui Belitski, Pisarev, Cernișevski, Dobroliubov, pilda măreață a lui Lenin, apoi exemplul unor critici ca Lunacarski. De asemenea, Dimșij se întreabă de ce nu s-a consolidat în presa literară pamfletul critic și remarcă importanța deosebită în critica literară a genurilor, corepunzînd temperamentului individualității creatoare a fiecărui critic. Și autorul își încheie articolul cu a căsă căldă invitație: „Să nu uităm că și criticul este scriitor”.

de Vladimir Maiakovski au fost reconsiderați și alți poeți valoroși, o vreme uitați de critica, precum Demian Bednii și Serghei Esenin, după reabilitarea unor poeți ca Boris Kornilov și Pavel Vasiliev, nu e pentru nimeni utilă nici prezentarea apologetică a unor răci (cum face K. Zelinski cu P. Vasiliev). După o enumerare critică a unor astfel de reeditări și după citarea de la lată a aportului însemnat adus poeziei sovietice de mulți poeți, vrștici și tineri, Serghei Vasiliev subliniază realizările valoroase și multilaterale cu care poezia sovietică se va prezenta la apropiatul congres.

În ciuda unor mari și serioase realizări — adaugă autorul articolului — există și umbre. Astfel, Serghei Vasiliev îi aduce lui A. Tvardovski impunitatea care în ultimul său poem („Artă după artă”), „nu a oferit cititorilor cel mai bun produs al talentului său”. Cupîndu-se apoi de Leonid Martinov, a cărui poezie e rubidă de public. S. Vasiliev arată că acestuia trebuie să i se obiecteze în ultimele versuri subiectivismul, lipsa de patos civic, scăderea puterii de emoționare. Serghei Vasiliev mai reproșează și mersul limitat din ultima vreme, ca al unor automobile cu fărurile stîmpe, al poezilor K. Simonov, Olga Bergholtz, Margarita Aligher. Tot așa, regretă faptul că în ultimul timp poeții cu reputație nu au mai creat texte de cîntece.

Serghei Vasiliev subliniază în încheiere că indicii de creație ai poeziei sovietice din ultima vreme nu sînt, din păcate, la nivelul măiestriei dezvoltării economice, tehnice și științifice din Uniunea Sovietică. Trebuie deci îndrăzneală în creație. Dintre piedicile existente, Serghei Vasiliev enumeră revizionismul, inerția, snobismul, pseudoinovarea ș.a. „C.C. al P.C.U.S., încheie poetul, ne spune: luptați pentru claritate, simplitate și precizie. Poporul l-a fost și-l va fi todeauna drag adevărului vieti în artă, înfășisat într-o formă accesibilă și memorabilă. Cercetarea noilor mijloace de zugrăvire nu trebuie să-l rupă de artist de îndatorirea lui sacră de a fi inteligibil și armonios în creațiile lui”.

LA VENEZIA

se desășoară între 27 și 27 iulie cel de-al 9-lea Festival Internațional al filmului documentar și de scurt metraj și cel de-al 10-lea Festival Internațional al filmului pentru copii. La primul festival participă 24 de națiuni, iar zece sînt reprezentate la cel de-al doilea.

ENCICLOPEDIA ENERGIEI ATOMICĂ

va apare în cartea în Uniunea Sovietică. Este vorba de o lucrare consacrată energiei nucleare, cuprinzînd aproximativ 2500 de articole, fige, medalioane etc.

În aceeași editură (Editura Marii Enciclopedii sovietice) vor mai vedea lumina tiparului în cursul acestui an un dicționar exprinzînd biografie filozofilor, savanților și inventatorilor de la Aristot pînă în zilele noastre și o enciclopedie filozofică în 4 volume.

LUCRARILE PRIMULUI CONGRES

de fizică nucleară de la Paris s-au încheiat demult. Organizat sub auspiciile Uniunii Internaționale de fizică și ale UNESCO, Congresul a reunit aproape 600 de participanți dintre care 360 din străinătate. Oaspeții, sosiți din U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Canada etc au

NIKOLAUS MANOUSSIS (Grecia)

„La luptă”